Obsah

Informácie 5-6 • 2009
XVII. ročník, č. 81

VALNÉ ZHROMAŽDENIE 2 – 6
Valné zhromaždenie ZPMP v SR 2009
Nové predsedníctvo ZPMP v SR - aké sú jeho plány?

ROZHOVOR 7 – 8
Predvianočný rozhovor – o veciach minulých aj trvalých

NA VIANOČNÚ NÔTU 9
Tichá noc, svätá noc...

ĽUDSKÉ PRÁVA 10 – 13
Spoločne proti diskriminácií ľudí s mentálnym postihnutím
Reforma opatrovníctva dospelých ľudí v Slovenskej republike

VZDELÁVANIE 14 – 15
Keď sme začlenení aj my...

SOCIÁLNE SLUŽBY 16 – 18
Zariadenie podporovaného bývania Lučenec

NEZÁVISLÝ ŽIVOT 19 – 21
Poskytovanie sociálnych služieb občanom s mentálnym postihnutím

REPORTÁŽE 22 – 23
4. ročník olympiády „Nášho domu"
Policajný deň
Dobrí ľudia ešte žijú
Noc v škole

ZO ŽIVOTA MIESTNYCH ZPMP 24 – 25
Dom Svitania, n.o. aktuálne

ZO ZAHRANIČIA 26 – 29
Konferencia k 40. výročiu SPMP ČR

VÝTVARNÝ SALÓN 30 – 31
Dozvuky z Výtvarného salóna ZPMP 2009

TERAPIE 32 – 33
Najlepší priateľ človeka

NAŠE AKTIVITY 34
Kráčať s dobou...

KNIŽNICA 35

POĎAKOVANIE 36

Informácie ZPMP v SR

Vydalo: ZPMP v SR • Švabinského č. 7 • 851 01 Bratislava • tel: 02/63 81 49 87, e-mail: zpmpvsr@zpmpvsr.sk
■ **Redakčne spracovali:** Mgr. Iveta Mišová • Mgr. Adriena Pekárová • Mgr. Martina Jarolínová • Bc. Miroslava Vávrová
■ **Redakčná rada:** Elena Kopalová • Mgr. Iveta Mišová • Mgr. Magda Papánková • Mgr. Adriena Pekárová • Mgr. Ľubica Vyberalová
Grafická úprava: Zuzana Chmelová ■ **Tlač:** POLYGRAFICKÉ CENTRUM, www.polygrafcentrum.sk
Akékoľvek rozmnožovanie textu a fotografií len s výhradným a predchádzajúcim písomným súhlasom vydavateľa.
Vychádza s finančnou podporou MPSVaR SR.

Objednávky zasielajte na adresu: ZPMP v SR • Švabinského č. 7 • 851 01 Bratislava

Registrované MK SR č. 629 08
Podávanie novinových zásielok povolené RP Bratislava č. j. 1591/96 – P zo dňa 10. 4. 1996

Cena 1 výtlačku **1,16 € (35,– Sk), konv. kurz 30,1260 Sk/€**

ISSN 1335-8197

Valné zhromaždenie ZPMP v SR 2009

Valné zhromaždenie

Valné zhromaždenie ZPMP v SR (VZ) sa konalo dňa 27. novembra 2009 v hoteli Médium. Delegáti schválili správu o činnosti za obdobie 2007 - 2009, správu o hospodárení, správu revíznej komisie, správu o činnosti revíznej komisie a zmenu Stanov ZPMP v SR. Delegáti boli informovaní o materiáloch „Hodnotenie súčasného stavu poskytovania sociálnych služieb pre osoby so zdravotným postihnutím vzhľadom na novú právnu úpravu" a „Hodnotenia súčasného stavu poskytovania peňažných príspevkov na kompenzáciu ťažkého zdravotného postihnutia vzhľadom na novú právnu úpravu", ktoré spracovala pracovná skupina zaoberajúca sa sociálnou problematikou pri Rade vlády SR pre osoby so zdravotným postihnutím. Ďalší materiál Rady vlády, o ktorom sa rokovalo, boli vybrané časti analýzy zdravotnej starostlivosti o ľudí so zdravotným postihnutím v SR.

Riaditelia krajských poradenských centier z prešovského a trnavského regiónu informovali o svojej činnosti. Dr. Lukačovič, riaditeľ KPC v Trnavskom kraji uviedol, že za prvoradé vo svojej činnosti považujú poskytovanie poradenstva. Nadviazali spoluprácu s miestnymi združeniami v Trnave a Dunajskej Strede, s ktorými je spolupráca vynikajúca a tiež so združením v Piešťanoch a vo Vrbovom. Vzťahy s VÚC sú dobré, VÚC vykonalo kontrolu použitia príspevku na sociálne poradenstvo, ktorá dopadla dobre. Nadviazali spoluprácu s vedeckými pracoviskami, školami. Tiež sa zapojili do medzinárodnej spolupráce s nemeckým Lebenshilfe, kde sa zúčastnili aj stáže organizovanej ZPMP v SR, z jej poznatkov ťažia dodnes. Pracujú tiež s informáciami o poskytovaní sociálnych služieb z Poľska, Maďarska a Talianska. Poradenskú činnosť poskytujú aj rodičom.
Bc. Miňo, riaditeľ KPC v Prešovskom kraji, poďakoval za pomoc pri výkone činnosti KPC členom Správnej rady a RC ZPMP v SR. Informoval, že im boli schválené projekty cez SPP a VÚB. Zorganizovali súťaž Super Nova - súťaž v zručnostiach talentov v speve, tanci, prednese.
Pri príležitosti nadchádzajúceho 30. výročia založenia Združenia na pomoc ľuďom s mentálnym postihnutím predložila Republiková centrála ZPMP v SR a Predsedníctvo ZPMP v SR návrh na zorganizovanie celoslovenskej kampane za dôstojný život ľudí s mentálnym postihnutím. Predložili ho Mgr. Garajová a Mgr. Horanič. Boli prednesené rôzne možnosti zorganizovania tejto kampane, ale aj verejnej zbierky. Prioritou je, aby sa do tejto akcie zapojili aj miestne združenia. Valné zhromaždenie vyjadrilo pozitívny postoj k pripravovanej kampani za dôstojný život ľudí s mentálnym postihnutím.

Dohovor OSN o právach osôb so zdravotným postihnutím predstavila prítomným delegátom JUDr. Stavrovská.
V rámci prezentácie vyzdvihla zásadné zmeny týkajúce sa postavenia ľudí so zdravotným postihnutím a rozbehnutej iniciatívy opatrovníckej reformy na Slovensku. Ako vyplýva z ustanovenia Článku 12 Dohovoru OSN, majú všetci ľudia so zdravotným postihnutím právo na spôsobilosť na právne úkony a na primeranú podporu pri rozhodovaní. Náhradné rozhodovanie cestou opatrovníkov by mohlo byť výnimočným zásahom do osobnej integrity človeka. Poukázala na ciele projektu „Spoločne proti diskriminácii ľudí s mentálnym postihnutím" a dala do pozornosti štyri brožúry, ktoré boli v rámci projektu vypracované a to Dohovor OSN s komentárom jednotlivých článkov, Dohovor OSN v ľahko čitateľnom jazyku, Podporované rozhodovanie a Podporované rozhodovanie v ľahko čitateľnom jazyku.

Delegáti VZ schválili strategické dokumenty, ktoré boli prijaté aj na Valnom zhromaždení Inclusion Europe 2009:
1. Strategický dokument – Ženy a mentálne postihnutie
2. Strategický dokument – Chudoba a mentálne postihnutie
3. Strategický dokument – Ľudia s viacnásobným alebo kombinovaným postihnutím a Dohovor OSN o právach osôb so zdravotným postihnutím.
4. Strategický dokument – Deti s mentálnym postihnutím a ich rodiny.

Nasledovali voľby do orgánov ZPMP v SR. Po spočítaní hlasovacích lístkov a hlasov pre jednotlivých kandidátov predniesla Volebná komisia výsledky volieb:
Na štvorročné obdobie roky 2009 – 2013 boli zvolení títo kandidáti – GRATULUJEME!:

Za predsedníčku ZPMP v SR:
Mgr. Štefánia Nováková

Za členov Predsedníctva ZPMP v SR:
Mgr. Patrícia Garajová – Jarjabková
JUDr. Zuzana Stavrovská
Mgr. Ľubica Vyberalová
Mgr. Agnes Zelená
PhDr. Alena Repiščáková
PhDr. Eva Števková
Mgr. Ladislav Krajčovič

Za členov Revíznej komisie ZPMP v SR:
p. Ing. Dušan Fabián
p. Mária Csontosová
p. Viktória Nawalanyová

Štatutárnym orgánom je riaditeľka RC ZPMP v SR
Mgr. Iveta Mišová

Práve členovia predsedníctva sa nám dnes na stránkach časopisu Informácie prihovárajú a odhaľujú, ako si predstavujú svoju prácu v predsedníctve na najbližšie 4 roky.

Nové predsedníctvo ZPMP v SR – aké sú jeho plány?

„Milí priatelia, vážení čitatelia Informácií!

Nie je jednoduché osloviť naraz mnohých členov nášho združenia – Združenia na pomoc ľuďom s mentálnym postihnutím v Slovenskej republike.
Náš časopis INFORMÁCIE dostáva do rúk také široké spektrum čitateľov, že je to ten najlepší komunikačný prostriedok, ktorý môžem v tejto situácii použiť.
Dňa 27. 11. 2009 sa konalo Valné zhromaždenie ZPMP v SR. Valné zhromaždenie, ako najvyšší orgán ZPMP v SR, zvolilo nové predsedníctvo na nasledujúce štvorročné obdobie. Mnohí členovia predsedníctva v ňom pracovali aj v minulých volebných obdobiach, tí, ktorí sú v predsedníctve nováčikmi, nie sú žiadni začiatočníci v problematike mentálneho postihnutia. Táto deväťčlenná skupina odborníkov sa podujala na to, že bude nasledujúce štyri roky obhajovať práva a záujmy ľudí s mentálnym postihnutím a ich rodín, že bude iniciovať zmeny v legislatíve, že sa bude snažiť o implementáciu Dohovoru v Slovenskej republike... Skrátka, že sa bude snažiť robiť všetko to, čo treba.
Z vlastnej skúsenosti dlhoročného člena predsedníctva viem, že to nie je jednoduché. Mnohé veci sa jednoduchými iba zdajú, za každou aj malou zmenou k lepšiemu je však dlhý časový úsek jednaní, pripomienkovania, obhajovania, presviedčania, implementácie do praxe a pod. Republiková centrála ZPMP v SR, ako priamy výkonný aparát, pracuje s plným nasadením na plnení mnohých úloh, vyvíja denno-denné úsilie a dosahuje výsledky. Výsledky bývajú menšie aj úžasné, úlohy sa daria plniť skôr či neskôr, často máme spoločne pocit, že sa nám nedarí tak, ako by sme chceli...
Ale potom príde napr. Valné zhromaždenie a správa o činnosti za posledné obdobie nám napovie, že sme sa zase posunuli o obrovský kus vpred. A to je super...
Milí čitatelia, prihováram sa vám ako nová predsedníčka nášho združenia. Som členkou predsedníctva ZPMP v SR od roku 1993, v dvoch volebných obdobiach som pracovala ako členka Revíznej komisie. Sú to mnohé roky, veľa času, rozhovorov, polemík, veľa energie, mnoho ideálov...
Mám aj veľkú osobnú motiváciu pracovať v prospech ľudí s mentálnym postihnutím. Moju dcéru Petru mnohí poznáte, je to dospelá mladá dáma, ktorá žije svoj život s pomocou osobných asistentov, sestry a rodičov, ktorí pre ňu urobia všetko to, čo nemôže sama. Žije v spoločnosti tak normálne, ako je to možné. Toto motto ja osobne veľa a často používam. Vystihuje podľa mňa všetko to, čo chceme dosiahnuť.
Riadim sa ním aj vo svojom zamestnaní, v Dome Svitania, n.o.,

kde 18 mladých ľudí s mentálnym postihnutím pracuje v chránených dielňach, vzdelávajú sa, cestujú, majú kamarátov..., žijú tak normálne, ako je to možné.
Milí priatelia, verím, že spolu sa nám podarí dosiahnuť ďalšie úspechy. Že na Slovensku vzniknú nové podporované bývania, chránené dielne, kvalitné denné centrá, že sa nám podarí zmeniť nevhodnú legislatívu, získame nových sympatizantov, náklonnosť nám prejavia politici a osoby verejne činné, že získame dostatok finančných zdrojov na naše aktivity. Verím, že aj v tých oblastiach Slovenska, kde neexistujú miestne združenia, tieto vzniknú a budú pomáhať rodinám z ich okolia. Chce to však ľudí, ľudí nadšených a zanietených, ktorí sú ochotní venovať svoj osobný čas pre iných.
Prajem nám všetkým zdravie, veľa pozitívnej energie, otvorenú komunikáciu a chuť navzájom si pomáhať.

Želám vám pokojné Vianoce v kruhu vašich blízkych,“
s láskou **Stefi Nováková**, predsedníčka ZPMP v SR

Valné zhromaždenie

„Na úvod chcem poďakovať za dôveru, ktorú som dostala na Valnom zhromaždení, pracovať aj v tomto funkčnom období ako členka predsedníctva ZPMP v SR.
Mojou hlavnou prioritou, ako mnohí viete, je práca s deťmi s mentálnym postihnutím a ich rodinami. V tejto práci chcem pokračovať naďalej a podieľať sa na uvádzaní strategického dokumentu Deti s mentálnym postihnutím a ich rodiny, ktorý je súčasťou prijatých strategických dokumentov na valnom zhromaždení do praktického života v našej spoločnosti. A druhou, pre mňa vzácnou udalosťou bude aj pripravované 30. výročie založenia ZPMP. Patrím k zakladajúcim členom ZPMP v Martine, takže s radosťou sa podelím so svojimi skúsenosťami. V roku 2010 sa pripravuje kampaň za dôstojný život ľudí s mentálnym postihnutím, na ktorej sa chcem aktívne podieľať a pracovať v predsedníctve na konkrétnych úlohách, ktoré nás čakajú.“

PhDr. Alena Repiščáková

„Vzhľadom na to, že som špeciálny pedagóg a práci s deťmi s mentálnym postihnutím sa venujem už 35 rokov, sú pre mňa výchova a vzdelávanie doménou číslo jedna. Chcela by som preto:

- podporovať inklúziu ľudí s mentálnym a viacnásobným postihnutím v škole v mieste bydliska s náležitou podporou odborníkov,
- presadiť povinné vzdelávanie osôb s postihnutím do 24. roku veku. Tak, ako my ostatní, aj oni majú mať možnosť rozvíjať sa v záujmových a odborných aktivitách,
- hľadať nové efektívne formy a metódy vzdelávania ľudí s postihnutím, ktoré smerujú k širšej spoločenskej integrácii, k životu v bežnom prostredí, možnosti žiť spolu s rodičmi, bez nálepkovania a marginalizácie
- pokračovať v spoločenskej a sexuálnej výchove u ľudí s postihnutím,
- eticky a právne presadzovať a podložiť právo žiť vo svojej rodine, založiť si vlastnú rodinu tak, ako to presadzujú právne predpisy (Štandardné pravidlá na vytvorenie rovnakých príležitostí i dokumenty OSN),
- primerane ohodnotiť rodiča, ktorý sa o dieťa stará spoločensky a finančne.

Najväčší problém starostlivosti o dieťa s postihnutím vidím v nedostatočnej informovanosti verejnosti o možnostiach ľudí s postihnutím, o jeho možných obmedzeniach či o možnostiach pomoci a podpory.

Mojím cieľom je aj práca s rodičmi v teréne, s odborníkmi v médiách, práca v zákonodarstve na tvorbe a presadzovaní zákonov. Zaujíma ma včasná diagnostika a práca s dieťaťom s postihnutím. Dôležitá je aj práca s médiami, oboznamovanie verejnosti o možnostiach a potrebách ľudí s postihnutím.

Je potrebné prizvať si k tejto práci priamo ľudí s postihnutím, ktorí sami vyjadria svoju túžbu, prejavia svoje právo byť plnoprávnymi ľuďmi spoločnosti.“

PhDr. Eva Števková

„V prvom rade by som sa celému ZPMP v SR chcel poďakovať za prejavenú dôveru a možnosť reprezentovať ZPMP a sebaobhajcov na Slovensku i v zahraničí.

Ako si predstavujem túto prácu? To je veru ťažká otázka a ešte ťažšia odpoveď. Pozorne som sledoval prácu predchádzajúceho štvorročného obdobia, chodieval som na rôzne konferencie, semináre, bol som na všetkých podujatiach, ktoré ZPMP v SR organizovalo. A ako vidím, bolo to veľmi dôležité. Teraz by som chcel bojovať za to, aby sa veľa dobrých nápadoch dalo použiť i u nás, ale zase, naše dobré nápady by som chcel šíriť do všetkých miestnych združení. Treba veľa osvety, veľa stretnutí a presviedčaní, že ak sa určité veci dajú praktizovať inde a fungujú, prečo by to nebolo možné aj u nás. Chcel by som ľudí presvedčiť, že mám dostatok síl a elánu túto prácu vykonávať. Za prvoradé ale považujem, aby sme si spoločne odsúhlasili plán na rok 2010. Od tohto plánu sa bude naša práca odvíjať.

Za dôležité považujem aj dobrú komunikáciu medzi republikovou centrálou a miestnymi združeniami a naopak, treba združeniam ukázať, že spoločnými silami sa dajú i tie najťažšie problémy ľahšie zvládnuť. Že sme zvedaví na každý dobrý nápad, ktorý by nám a našim rodinám pomohol uľahčiť život. Som za to, aby sme sa držali toho, že viac hláv viac vie a nezavrhli i zdanlivo neriešiteľný problém hneď v začiatku, ale pouvažovali spoločne, ako by to ísť mohlo. Máme veľa šikovných ľudí medzi nami, máme veľa šikovných rodičov, ktorí sú tiež ochotní pomôcť dobrej veci - tak prečo to neskúsiť.

Toto sú moje predstavy o práci v predsedníctve ZPMP v SR na štyri roky a iba čas ukáže, či boli správne a splniteľné.“

Richard Drahovský

„Volám sa Patrícia Garajová-Jarjabková a členkou predsedníctva ZPMP v SR som sa stala po prvý raz. Musím sa priznať, že zatiaľ veľmi neviem, čo všetko je alebo bude mojou úlohou. Je to aj pre mňa výzva. Teraz by som sa však hlavne rada sústredila na veci, ktoré súvisia s kampaňou, ktorú by sme v rámci ZPMP v SR chceli budúci rok pripraviť. Premýšľam, o čom by mala byť, koho by sme mohli osloviť, aby nám s ňou pomohol, aby si budúci rok ľudia okolo nás uvedomili, že sú tu aj ľudia s mentálnym postihnutím, že sú skvelí, dokážu veľa urobiť, vedia pomôcť a majú svoje sny, plány a chcú byť tak isto ako každý človek úspešní.
Ak budem vedieť, rada by som podporila všetko, čo pomôže pri celoživotnom vzdelávaní ľudí s mentálnym postihnutím. Viem, aké je to dôležité, sama už zabúdam a mám pocit, že všetci by sme sa mali vzdelávať stále viac. Tak ako je Univerzita tretieho veku pre seniorov, Detská prázdninová univerzita pre školákov, tak by mala vzniknúť Celoživotná podporná univerzita pre ľudí s mentálnym postihnutím. Tam by som vymýšľala bláznivé predmety a hľadala na ne pedagógov, ktorí by sa tešili na svojich žiakov.
Ďalšou oblasťou, ktorá mi leží na srdci, sú celoročné zariadenia, kde sú mnohí veľmi šikovní a schopní ľudia, ktorí len nemali kdesi na začiatku šťastie. Dnes nemajú možnosť žiť samostatne, hoci by to isto mnohí dokázali, keby sme im vedeli vytvoriť podporu a podmienky. Mnohí sú dokonca zbavení svojprávnosti. Tak toto je tiež pre mňa dôležitá téma. Viem, je toho okolo nás veľa, ale ideme krok za krokom a ja sa práce nebojím.“

Mgr. Patrícia Garajová – Jarjabková

„V prvom rade by som sa chcela poďakovať za prejavenú dôveru. Veľmi sa teším, že aj nasledujúce 4 roky budem spolupracovať s takými výnimočnými ľuďmi. Dostala som otázku, ako si predstavujem svoju prácu v predsedníctve na najbližšie 4 roky. V prvom rade by som chcela aj naďalej pokračovať v poskytovaní odbornej právnej pomoci, nakoľko pracujem ako advokátka. Rada by som pomáhala ľuďom s mentálnym postihnutím a ich rodinám pri riešení problémov týkajúcich sa ich života.
Moja úloha v predsedníctve je legislatívna. Budem sa preto určite snažiť presadzovať reformu opatrovníctva a v súvislosti s tým aj akúsi „reformu“ postojov širokej verejnosti k ľuďom s postihnutím. V rámci svojej školiacej činnosti na seminároch a vystúpeniach na konferenciách chcem šíriť myšlienky Dohovoru OSN o právach osôb so zdravotným postihnutím. Taktiež budem zabezpečovať pripomienkovanie zákonov a pripravovať podklady na pozitívne legislatívne zmeny. Ako som už spomínala, chcem tiež pomáhať s prípravou podmienok pre aplikáciu Dohovoru aj u nás, na Slovensku. Všetky tieto aktivity chcem vykonávať v záujme skvalitnenia života ľudí s mentálnym postihnutím.“

JUDr. Zuzana Stavrovská

„Prioritou mojej práce v predsedníctve bude skvalitnenie života ľudí s mentálnym postihnutím. Budem sa zameriavať hlavne na tieto oblasti činností:

- zlepšovanie kvality života ľudí s ťažším mentálnym postihnutím, aktívny prístup k svojmu životu, jeho manažovanie a snaha o samostatné rozhodovanie, schopnosť komunikovať a prezentovať sa na verejnosti, osobná sebestačnosť,
- nadväzovanie kontaktov so zahraničím formou výmenných pobytov ako aj prezentovanie našich činností v rôznych spoločenských, kultúrnych a športových akciách - snažiť sa vytvoriť skutočnú Európu bez bariér,
- snažiť sa formou celoslovenských rekondičných pobytov stmeľovať jednotlivé združenia ľudí s mentálnym postihnutím, navzájom si vymieňať skúsenosti, názory a poznatky, snažiť sa zapájať aj rodiny ľudí s ťažším mentálnym postihnutím,
- zamerať sa na oblasť celoživotného vzdelávania, nakoľko po ukončení školskej dochádzky ľudia s mentálnym postihnutím strácajú zručnosti a mentálna úroveň, sa znižuje, zručnosti a vedomosti získané počas školskej dochádzky ďalej rozvíjať
- pomôcť pri riešení sociálnych problémov, snažiť sa tieto problémy riešiť, prípadne im predchádzať poskytovaním všeobecného poradenstva.

Sila ZPMP v SR je v miestnych organizáciách pokrývajúcich takmer celé Slovensko, preto mojou úlohou pri práci v predsedníctve bude aj pomáhanie rozvoju miestnych štruktúr, kde sa rozhoduje o dôležitých aspektoch života ľudí so zdravotným postihnutím.
Moja práca bude zameraná aj na to, aby aj v živote ľudí s mentálnym postihnutím boli samozrejmosťou základné ľudské práva, aby boli akceptovaní takí, akí sú a mali svoj rodinný život a priateľov, aby mohli pracovať a vzdelávať sa v rámci svojich možností. Stále musíme hľadať nové cesty a spôsoby, ako sa priblížime k potrebám ľudí s mentálnym postihnutím.“

Mgr. Agnes Zelená

„Dovoľujem si poďakovať všetkým, ktorí mi dali dôveru pri volení členov predsedníctva na Valnom zhromaždení ZPMP.
V práci v prospech ľudí s mentálnym postihnutím, ich rodín a napĺňaní cieľov ZPMP v SR chcem pokračovať predovšetkým v oblastiach, ktoré mi boli blízke aj v minulosti – vzdelávanie, pripomienkovanie legislatívy, sociálne služby. Mojou víziou je prispievať „k obrusovaniu hrán“ medzi verejnými a neverejnými poskytovateľmi sociálnych služieb. Verím, že tomu pomôže aj dôsledná realizácia zákona o sociálnych službách v praxi. Som presvedčená, že prijímateľovi služby záleží len na jej kvalite a dostupnosti, nerobí rozdiel medzi poskytovateľmi.
Pre blízkosť môjho bydliska (Pezinok) si môžem vytvoriť časový priestor a byť k dispozícii v prípade osobného operatívneho riešenia úloh.“

Mgr. Ľubica Vyberalová

„Ako si predstavujem svoju prácu v predsedníctve ZPMP v SR najbližšie 4 roky?
Prioritu musí mať plnenie úloh predsedníctva, vyplývajúce zo stanov ZPMP v SR. Taktiež podpora aktivít Republikovej centrály, výkonného orgánu nášho združenia, pri ich realizácii v každodennom živote. Dôležitou súčasťou môjho pôsobenia bude obhajoba práv a životných podmienok ľudí s mentálnym postihnutím a ich rodín v styku s orgánmi štátnej správy a miestnej i regionálnej samosprávy. Máme prísľub p. ministerky Tomanovej, že Dohovor OSN o právach osôb so zdravotným postihnutím bude ratifikovaný ešte v tomto volebnom období, čím sa stane súčasťou nášho právneho poriadku. Získame tým silný nástroj na zmenu doterajších pomerov vo vzťahu k ľuďom s mentálnym postihnutím na Slovensku. Na jeho čo najúčelnejšie využitie by som chcel prispieť podporou aktivizácie miestnych združení ZPMP v regiónoch, ktoré boli v minulosti síce založené, ale ich činnosť sa časom utlmila a neplnia tak svoje poslanie – pomoc a podporu rodinám v svojom regióne. Taktiež by som chcel podporiť vznik nových miestnych organizácií ZPMP v oblastiach, kde dosiaľ nie sú. Aby, ak sa narodí alebo niekde žije človek s mentálnym postihnutím, či už v svojej rodine, alebo v zariadení sociálnych služieb, mal v okruhu svojej dostupnosti združenie nášho typu, ktoré mu podá pomocnú ruku pri riešení jeho problémov, spestrí mu jeho život voľno-časovými aktivitami, sprostredkuje ďalšie vzdelávanie smerujúce k rozvoju jeho schopností a zručností. Tým sa vytvoria podmienky na jeho aktívne začlenenie do bežného života spoločnosti, aby to nezostalo len na úrovni zabezpečenia dohľadu, aby si neublížil počas života. Taktiež sa budem snažiť zmeniť pohľad podnikateľskej sféry na potreby ľudí s mentálnym postihnutím, aby sa výraznejšie pohlo vytváranie chránených pracovných miest a chránených dielní.“

Mgr. Ladislav Krajčovič

Predvianočný rozhovor – o veciach minulých aj trvalých

Rozhovor s Elenou Kopalovou

Pani Elena Kopalová býva so svojím synom Štefanom stále na ružinovskej adrese v Bratislave, kde som ju prvý raz navštívila na začiatku 90. rokov, keď som pre seba „objavila“ Združenie na pomoc ľuďom s mentálnym postihnutím. To, čo ma pritiahlo k ľuďom zo združenia, bola intenzita skutočného ľudského záujmu a pochopenia, ktorú som zo skupiny okolo nej pocítila. Musela som obdivovať výsledky, ktoré dosiahli pre svoje aj iné rodiny v socialistických 80. rokoch, v čase nezáujmu o ľudí s mentálnym postihnutím a cielenej snahy eliminovať ich prítomnosť v spoločnosti.

Elena Kopalová bola dlhoročná predsedníčka ZPMP, neskôr pôsobila v miestnej organizácii v Bratislave I. a III., založila časopis Informácie a neskôr Prešporské echo, ktoré dodnes redakčne pripravuje, motivovala mnohých ľudí k aktivitám prospešným pre komunitu a mnohým pomohla nájsť východisko, istotu či sebadôveru v zlej situácii...
Dnes je na dôchodku a pomáha svojmu synovi. A napriek tomu, že už prenechala aktívne vedenie miestneho združenia iným a čelí zdravotným problémom, nestratila schopnosť pútavo rozprávať o svojich bohatých zážitkoch a neopakovateľných skúsenostiach.

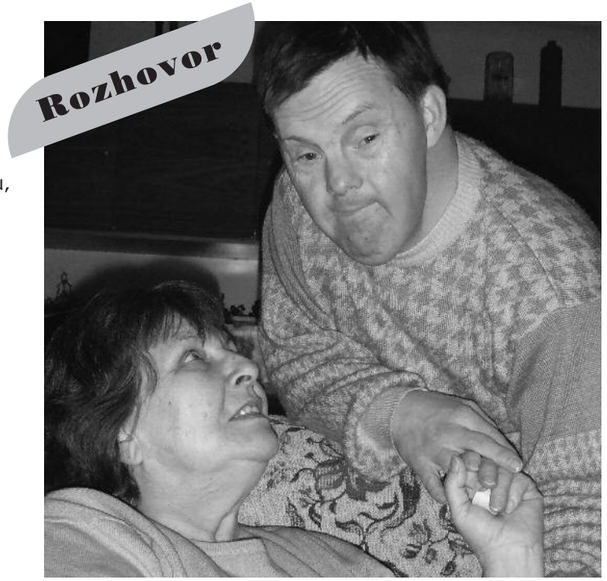

Ktorého človeka, ktorý sa v tvojom živote objavil, si mimoriadne vážiš?
Boli to určite dve osobnosti z českého združenia, ktoré som poznala v 70. rokoch minulého storočia. Želko Procházka obetoval celú kariéru a osobný život, aby v nebezpečnom čase normalizácie aktivizoval ľudí a pracoval dlhé roky ako predseda pražskej organizácie združenia rodičov v Čechách. Želko mal bohaté styky po svete, zháňal odborné materiály, neúnavne pomáhal a rozdával rady... Bolo v ňom nesmierne veľa zápalu, ale nedal sa strhnúť emocionálnym tlakom, vždy dokázal uvažovať triezvo a s pochopením pre situáciu. „Vychovával“ ma, snažil sa ma to naučiť. Obdivovala som aj pani Boženu Gürtlerovú, ktorá využila uvoľnenú atmosféru v roku 1969 a založila SPMP v ČR. Bola to veľmi charizmatická osobnosť, vzdelaná krásna žena, ktorá do svojich 90 rokov viedla plavecké kurzy!

Aké vlastnosti u ľudí pokladáš za najdôležitejšie?
Slušnosť - a z toho vyplýva všetko – slušný človek neintriguje, nekradne, nie je drzý, nemyslí len na seba a pomáha tam, kde treba. Slušnosti je dnes málo.

Akým spôsobom oddychuješ?
Najradšej v záhrade – globálne otepľovanie mi vyhovuje, môžem tam byť dlhšie! Rada robím niečo tvorivé, vyšívam, lúštim krížovky, chodím na tai-či. Je to síce ťažko zapamätateľná zostava cvikov, ale cítim sa po tom dobre a dá sa to cvičiť aj keď mám boľavé koleno.

Je nejaké poznanie, ktoré prichádza s vekom? Nejaké múdro, ku ktorému je človek v istom veku skeptický, ale ukáže sa, že fakt platí?
Nezáleží na tom, čo si o tebe ľudia myslia. Rob všetko v súlade so svojím svedomím. Váž si lásku iných.
V 80. rokoch si začala organizovať rodiny s deťmi s mentálnym postihnutím. Fakty sú známe, ale nezaškodí si to pripomenúť.
Keď sme sa začali stretávať na začiatku 80. rokov, bol to takmer disent, istá forma vzbury, aj preto to bolo lákavé. Dalo nám to pocit, že konečne sami niečo môžeme. Boli sme dychtiví po informáciách, výmene skúseností, vtedy neboli žiadne dostupné materiály o mentálnom postihnutí. V skupine si ľudia mohli porovnať svoje skúsenosti, zistiť čo dokážu iné deti a skúsiť to naučiť aj tie svoje. Získavali sebavedomie, naučili sme sa neschovávať sa s našimi deťmi za dverami

domova, vyviedli sme ich na verejnosť, do spoločnosti. Neskôr sme mohli ovplyvňovať tvorbu legislatívy, odrazu úradníci počúvali náš hlas. Najdôležitejšie bolo, že sme naučili verejnosť akceptovať nás s našimi deťmi takých, akí sme – iní. Už sa nestávalo, že vedúci rekreačných zariadení zvesovali obrazy, keď sme mali prísť na rekreáciu. Rodičia sa naučili poznávať a presadzovať svoje oprávnené názory.

Ktoré z aktivít boli najzaujímavejšie a obľúbené medzi rodičmi a deťmi?
Deti mali najradšej karnevaly, diskotéky, na nich bola najväčšia návštevnosť. Populárne boli aj súťažné disciplíny. Vytvorili sme kritériá pre športové hry. Začali sa k tomu hlásiť aj v zariadení na Lipského, z ich iniciatívy vznikli športové hry pre ľudí s mentálnym postihnutím. Práca v združení ma veľmi uspokojovala, napĺňala ma, bola som šťastná, že to môžem robiť. Mala som pocit, že som užitočná pre iných.

Poznáš príbeh, ktorý je príkladom, ako združenie pomohlo nájsť správnu cestu, zharmonizovať spôsob života...?
Kálmánovci boli mladá rodina, s tromi veľmi ťažko postihnutými deťmi. Zúčastňovali sa na federálnych rekreáciách, a hoci ich deti nevládali chodiť, chodili na všetky výlety tak, že rodičia nosili deti na chrbte. Boli vzorom naozajstnej obetavej rodičovskej lásky. Poznala som rodinu, ktorá chodila s postihnutým dieťaťom na prechádzku len po tme, aby nikto nevidel ich nešťastie. V styku s inými rodičmi sa naučili odolávať zvedavým pohľadom ľudí cez deň.

Aký je rozdiel medzi tými malými rodičovskými skupinami, kde sa všetci poznali osobne a dnešnými miestnymi združeniami, ktoré komunikujú s centrálou ako sprostredkovateľom?
Chýba mi to osvedčené stretávanie rodín z celého Slovenska – výmena skúseností. Veľmi mi chýbajú federálne rekreácie – o to nás ochudobnili. Keby sa neboli pomery zmenili, súdržnosť by sa určite neoslabila. Dnes je problém zabezpečiť rodinu, je nezamestnanosť, iné starosti... Vcelku je situácia lepšia v tom, že ľudia s postihnutím už nie sú tabu. Ale ťažké životné podmienky spôsobujú, že ľudia sa znovu sťahujú do ulíť a hľadia najmä zabezpečiť rodinu materiálne. O činnosť združenia už dnes nie je záujem. Ľudia nie sú odstrčení, ale nemajú záujem o druhého, sú schovaní doma, znechutení... Myslím si, že chýba niekto, kto by ich strhol.

Pokles aktivity v činnosti miestnych združení, takmer nezáujem je všeobecne viditeľný. Čo ti chýba v činnosti tvojho miestneho združenia?
Nevenuje sa dosť pozornosti starším a starým. Zákon o sociálnom zabezpečení neprihliada na špeciálne prípady. Na úrade akoby prežívali socialistické vzťahy k postihnutým, nemajú k nim dobrý vzťah. Bolo by treba vyvolať diskusiu medzi rodičmi. Mnohí sa v súkromných rozhovoroch sťažujú na nedostatky zákona o sociálnej pomoci, na zlé porozumenie zo strany úradníkov – tak, ako kedysi. Ale neobracajú sa na ZPMP, nemajú asi skúsenosť, že by im v konkrétnom probléme pomohlo. V združení nemáme ani mladých rodičov, ani nevieme, v čom im treba pomôcť. Práca s ľuďmi je dôležitá.

Čo dala tvoja aktivita Števkovi?
Môj syn Števko bol pyšný na mamu predsedníčku. Dostal sa na rôzne stretnutia, mal známych, cestoval, bol dokonca v Hong-Kongu. Je veľmi slušný – je presvedčený, že treba dodržiavať pravidlá, sám to robí veľmi dôsledne. Mal niekoľkoročné obdobie úplnej pasivity, duševne aj mentálne upadal. Teraz znovu chodí medzi svojich do stacionára Červeného kríža, teší sa tam, ale ťažko znáša hluk, ktorý na takých miestach býva. Znovu začal navštevovať stretnutia sebaobhajcov a tanečný seminár, kde sa stretne so starými priateľmi a na jednej strane sa dozvie nové zaujímavé veci, na druhej mu vadí tam byť. Zatiaľ ho drží, že tam chodí s asistentkou.

Čo by si chcela zmeniť spätne vo svojom živote, keby sa to dalo?
Narodila by som sa iným rodičom, v inej krajine a nezbabrala som si život nerovným manželstvom. Ale keďže je to tak, ako to je, chcela by som v sebe ešte nájsť dosť sily na napísanie knihy, o ktorej uvažujem už od 11 rokov. Mala by byť o mojej mamičke. Bola ako taká búrlivá vŕba, ľudia za ňou chodili so svojimi problémami, a vždy vedela poradiť. Hoci sama nemala dosť, veď nás bolo päť detí a otec bol vo väzení, predsa vždy našla niečo, čím mohla pomôcť druhým. Nikdy nepovedala že nemôže, radšej sama nejedla. Ona a Števo sa veľmi ľúbili, bude to aj o ňom, o mojich skúsenostiach s týmto postihnutím.

Ako prežívaš Vianoce a čo by si priala čitateľom Infomácií?
My so Števkom zbožňujeme Vianoce a veľmi sa na ne tešíme, Števko až tak, že od nedočkavosti a nervozity ochorie. Každý rok presúvame štedrú večeru o čosi skôr, aby to už mal za sebou. Keď si rozbalí balíčky, je už taký vyčerpaný, že hneď ide spať. Priala by som našim čitateľom, aby ich prípravy na Vianoce nestresovali tak, ako nás, aby ich ovládla čistá radosť z týchto krásnych sviatkov a aby si ich v pokoji užili v kruhu svojich milých.

Ďakujem za rozhovor.
Adriena Pekárová

Rozhovor

Tichá noc, svätá noc...

K jednej z mála svetlých spomienok na detstvo – ba čo vravím svetlých – úžasných, nádherných – patria spomienky na naše Vianoce. Naša rodina bola veľká, bolo nás päť detí a živil nás malý obchodík so všeličím – po česky by sa povedalo „hokynářství“. Mohli ste tam nakúpiť všetko od mlieka cez údeniny, ovocie, raky, sviečky, mydlo a ďalšie komodity.
Po vojne nikto neoplýval peniazmi, takže sme sa nemohli bohvieako rozhadzovať.
Ale na Vianoce bola vždy hojnosť všetkého – jedla i darčekov.
Naša mamička vstávala už o tretej, aby otvorila ľadárom a po nich mliekárom.
Vtedy ešte neboli také bežné elektrické chladničky, takže box v chladničke sa naplnil ľadom a až kým sa celkom neroztopil, chladnička dobre plnila svoju funkciu. Zatváralo sa o šiestej, ale to len oficiálne, v skutočnosti ešte dlho po záverečnej pribiehali gazdinky, ktoré si čosi potrebné zabudli kúpiť. No a kým sa všetko usporiadalo a upratalo, bol už neskorý večer, keď mamička prichádzala domov. Skutočne neviem, ako to mohla dokázať, ale na Štedrý deň bol celý byt „vypulírovaný“ od podlahy po strop, škatule v komore plné zákuskov – ach, aké to boli dobroty!
– obrovský chrómovaný hrniec plný vynikajúceho vlašského šalátu a družstvu kaprov vo vani udrela posledná hodina.
V našom byte bola na slávnostné udalosti určená jedáleň zvaná „čierna“ podľa nábytku, ktorý v nej bol. Táto miestnosť nemala vlastné vykurovanie, ale kúrilo sa v nej pri slávnostných príležitostiach tak, že sa otvorila klapka v stene, ktorá susedila s kachľami v susednej izbe a teplý vzduch prechádzajúci klapkou spolu so stenou ohriatou od kachlí dostatočne vyhriali túto veľkú jedáleň.
Stromček musel byť vždy až po strop a v lepších časoch to bola strieborná jedlička.
Chodili sme ju s otcom vyberať do Schiffbeku, dnešnej Medickej záhrady.
Nádherne vyzdobená trónila v kúte pri okne a svojím trblietaním konkurovala lesku sviatočných servisov a krištáľových mís.
Večera bývala tradičná: staročeská rybacia polievka, vyprážaný kapor, vlašský šalát, kyslé uhorky a po večeri kompót, zákusky a ovocie. Dodržiavali sme starosvetské zvyky: rozpolené jabĺčko veštilo, či budeme zdraví, tak isto ako orechy, podľa dĺžky horenia sviečky, ktorú mal každý pri svojom tanieri, sme veštili, kto bude najdlhšie živý a plávajúce zvyšky sviečok v miske prezrádzali, kto sa dostane z domova najďalej.
Kým sme boli malí, nechodili sme na polnočnú do Blumentálu, ale nešli sme spať. Čakali sme na polnoc, keď z hasičskej posádky, čo susedila s naším dvorom, zaznie strieborný hlas trúbky: Tichá noc, svätá noc! Mamička otvorila okno na kuchyni a svojím krásnym neškoleným sopránom sa pridala k melódii, ktorá sa rozliehala stíchnutým okolím doďaleka. Vždy zahrali a prespievali celú pieseň.
Potom bolo ešte chvíľočku ticho – a z okolitých okien zaznel nadšený potlesk.
To bol vrchol Štedrého dňa – blaženosť a pohnutie, ktoré som vždy prežívala, si pamätám ešte dnes.
Och, drahá mamička, och, stratené dni detských Vianoc!

Elena Kopalová

Na vianočnú nôtu

Spoločne proti diskriminácii ľudí s mentálnym postihnutím

21. októbra 2009 sa konal v Hoteli Kyjev v Bratislave okrúhly stôl na tému „Opatrovnícka reforma a jej dopad na zmenu Občianskeho zákonníka". Východiskom pre diskusiu účastníkov okrúhleho stola boli dve prezentácie.

JUDr. Zuzana Stavrovská v súvislosti s reformou opatrovníctva dospelých v SR prezentovala dlhodobú tradíciu princípu pozbavovania a obmedzovania právnej spôsobilosti v našom právnom poriadku. Zaoberala sa problémami v súčasnom stave opatrovníctva v súvislosti s pozbavovaním spôsobilosti na právne úkony, s funkciou opatrovníka a mnohými prípadmi zneužívania tejto funkcie, so znaleckým posudkom a problémami s ním súvisiacimi. Prezentovala prevažne pozitívny postoj sudcov k zbavovaniu a obmedzovaniu spôsobilosti na právne úkony v prípade ľudí s mentálnym, zmyslovým postihnutím, či ľudí s duševnou chorobou a záverom definovala návrhy cieľov - vymedzenie jasných úloh stanovených pre opatrovníkov, ponechanie čo možno najväčšieho rozsahu právomocí (v prípade obmedzovania spôsobilosti), poskytovanie primeranej pomoci pri rozhodovaní.

Mgr. et Bc. Maroš Matiaško prezentoval východisko pre reformu v SR – článok 12 Dohovoru OSN o právach osôb so zdravotným postihnutím (2006), Zákon o sociálnych službách (2009). Uviedol príklady dobrej praxe z Kanady, USA, Maďarska, Českej republiky a iných krajín. Ponúkol víziu zmeny, najmä zmeny náhradného rozhodovania za podporované rozhodovanie, ponuku možných alternatív k súčasnému náhradnému rozhodovaniu ako napr. predbežné právne prehlásenie, ustanovenie opatrovníka bez obmedzenia spôsobilosti na právne úkony, zastúpenie členom domácnosti. Diskutoval o dôvodoch, prečo reformovať náš právny systém (napr. postupná zmena prístupu k ľuďom s postihnutím v moderných krajinách sveta).

Príspevky vyvolali živú diskusiu. Okrúhleho stola, ktorý organizovalo ZPMP v SR, sa zúčastnil i poslanec NR SR JUDr. László Nagy, ktorý sa zamýšľal nad dôvodmi a okolnosťami vzniku inštitútu pozbavenia spôsobilosti na právne úkony. Zaviedol sa kedysi dávno, zrejme s úmyslom chrániť človeka, rodinu, spoločnosť. Bol však zavedený necitlivo a homogénne. JUDr. Nagy je zástancom zmeny, pričom sa prikláňa ku komplexnej zmene prístupu k občanom s mentálnym postihnutím.

Okrúhleho stola sa zúčastnili zástupcovia organizácií, ktoré vytvorili neformálnu „koalíciu pre zmenu": ZPMP v SR, Mental disability advocacy center (MDAC), Občan a demokracia (OaD), Národná rada občanov so zdravotným postihnutím v SR (NROZP v SR), Slovenské národné stredisko pre ľudské práva (SNSĽP), Liga za duševné zdravie, Otvorme dvere, otvorme srdcia! (ODOS), OZ Inklúzia, Sociofórum. Účastníci sa zhodli na tom, že zmena je potrebná. Bude potrebná verejná a odborná diskusia, aby sme prostredníctvom reformy dosiahli pozitívnu zmenu. Zmeny sa však musia dotknúť nielen právneho prostredia, zákonov, proces zmeny musí nastať pri poskytovaní sociálnych služieb, pri vytváraní podmienok na zamestnávanie, bývanie... v súlade s Dohovorom OSN o právach osôb so zdravotným postihnutím. Účastníci okrúhleho stola sa zhodli na návrhu materiálu „Reforma opatrovníctva dospelých ľudí v SR". Uvedený materiál bude slúžiť ako východisko na rokovania s kompetentnými orgánmi a inštitúciami.

Čitateľom časopisu Informácie prinášame uvedený materiál a bude nás tešiť, ak zareagujete a napíšete nám vaše postrehy, návrhy skúsenosti z praktického života.

REFORMA OPATROVNÍCTVA DOSPELÝCH ĽUDÍ V SLOVENSKEJ REPUBLIKE

Ľudské práva

I. PRINCÍPY

A) AUTONÓMIA A SLOBODA
Každý človek má právo žiť spôsobom, ktorý si zvolí. Môže prijímať alebo odmietať podporu či ochranu, pokiaľ si takúto podporu alebo ochranu zvolí alebo zamietne. Sám rozhoduje o rozsahu podpory alebo ochrany o jej formách a obsahu. Ak takéto rozhodnutie nie je úplne spôsobilý samostatne urobiť a svojím konaním môže ohroziť seba alebo zasiahnuť do práv a oprávnených záujmov tretích osôb, o forme podpory alebo pomoci rozhodne súd.

B) PRINCÍP PROPORCIONALITY
Dospelým ľuďom sú poskytované najefektívnejšie a zároveň najmenej reštriktívne a rušivé formy podpory, asistencie alebo ochrany za predpokladu, že nie sú preukázateľne spôsobilí postarať sa o seba alebo o svoj majetok.

C) PRINCÍP SUBSIDIARITY
Nikto by nemal rozhodovať namiesto dospelého človeka. Náhradné rozhodovanie je prípustné jedine v prípade, že bola zvážená alebo vyskúšaná možnosť podporovaného rozhodovania či iného prostriedku ochrany.

II. ZÁKLADNÉ VÝCHODISKÁ

1. Zákon by nemal umožňovať pozbavenie spôsobilosti na právne úkony.

2. Obmedzenie spôsobilosti na právne úkony predstavuje krajný prostriedok ochrany človeka s postihnutím a podlieha zákonným obmedzeniam (bod V.).

3. Obmedzenie spôsobilosti na právne úkony je možné iba v priamom záujme osoby s postihnutím. Pri náhradnom rozhodovaní opatrovník prihliada k želaniam človeka s postihnutím, jeho preferenciám a viere (bod V.).

4. Obmedzenie spôsobilosti na právne úkony by malo byť časovo ohraničené. Súd pravidelne preskúma dôvodnosť tohto opatrenia.

5. Mali by byť vytvorené alternatívy k obmedzeniu spôsobilosti na právne úkony. Ak alternatívy postačujú na ochranu dospelého človeka, je nutné namiesto obmedzenia spôsobilosti na právne úkony využiť alternatívy. Je nutné uplatňovať to opatrenie, ktoré je pre dospelého človeka najmiernejšie a obmedzuje ho iba v nutnom rozsahu.

III. PROSTRIEDKY OCHRANY DOSPELÉHO ČLOVEKA

1. Občiansky zákonník by mal zaviesť podporované rozhodovanie ako základnú zásadu rozhodovania ľudí s postihnutím. Podporované rozhodovanie by malo byť inštitucionalizované v podobe zmluvy o podpore medzi podporujúcou osobou a podporovaným človekom. Zmluvu schvaľuje opatrovnícky úrad, ktorý rovnako vedie register zmlúv a zoznam profesionálnych podporovateľov.

2. Občiansky zákonník by mal upravovať predbežné právne vyhlásenia, a to ako tzv. vyhlásenia o pokynoch, tak vyhlásenia o ustanovení zástupcu. Prehlásenia registruje opatrovnícky úrad, prípadne notár. Registrácia nie je nutná pre platnosť vyhlásenia.

3. Občiansky zákonník by mohol upraviť automatické zastúpenie človeka s postihnutím blízkymi osobami. Toto zastúpenie by sa dotýkalo určitých právnych úkonov bežnej povahy. Zastúpenie podlieha registrácii na opatrovníckom úrade. Človek v očakávaní vlastnej nespôsobilosti si môže dopredu vyhradiť podmienky tohto zastúpenia.

4. Občiansky zákonník by mal upraviť možnosť ustanovenia opatrovníka bez obmedzenia spôsobilosti na právne úkony. Opatrovník/opatrovníčka by bol/a ustanovený pre určitý úkon, prípadne skupiny úkonov bez toho, že by došlo k obmedzeniu spôsobilosti na právne úkony. Opatrovník rozhoduje spoločne s opatrovancom, nemôže rozhodnúť bez jeho výslovného súhlasu. Opatrovanec sa môže rozhodovať plne samostatne.

5. Krajným prostriedkom ochrany je obmedzenie spôsobilosti na právne úkony.

IV. OBMEDZENIE SPÔSOBILOSTI NA PRÁVNE ÚKONY

1. Obmedzenie spôsobilosti na právne úkony je najkrajnejší prostriedok ochrany dospelého človeka. Je možné k nemu pristúpiť iba v prípade, že hrozí konkrétne špecifikovaná ujma.

2. O obmedzení spôsobilosti na právne úkony rozhoduje súd, pokiaľ človek v dôsledku duševnej poruchy nie je schopný si spravovať svoje záležitosti a rozhodovať sa sám alebo s pomocou/asistenciou. Za pomoc a asistenciu sa považuje formalizovaná forma pomoci, napríklad podporované rozhodovanie, opatrovníctvo bez obmedzenia spôsobilosti na právne úkony, predbežné právne vyhlásenie, zastúpenie členom domácnosti, poskytovanie sociálnych služieb, tak aj neformalizovaná forma pomoci, napr. rodiny, priateľov, známych, mimovládnych organizácií a pod.

3. K obmedzeniu spôsobilosti na právne úkony nesmie súd pristúpiť, pokiaľ je človek schopný rozhodovať sa a spravovať si svoje záležitosti v určitej oblasti sám alebo s podporou a asistenciou (podporované rozhodovanie), pokiaľ prejavil svoju vôľu formou predbežného právneho vyhlásenia alebo pokiaľ by postačilo ustanoviť opatrovníka bez obmedzenia spôsobilosti na právne úkony.

4. Problémy v komunikácii nie sú dôvodom na obmedzenie spôsobilosti na právne úkony.

5. Obmedzenie spôsobilosti na právne úkony je časovo ohraničený prostriedok ochrany dospelého človeka. Súd môže po novom preskúmaní jej/jeho schopností opätovne rozhodnúť o obmedzení spôsobilosti na právne úkony.

V. ROZSAH A OBSAH OBMEDZENIA SPÔSOBILOSTI NA PRÁVNE ÚKONY

1. Rozsah obmedzenia odráža skutočné schopnosti človeka a potrebu ochrany jeho záujmov. Potreba ochrany musí byť jednoznačne preukázaná, musí byť aktuálna. Súd rozhodne o obmedzení spôsobilosti človeka na právne úkony po posúdení jeho funkčných schopností. Obmedzenie nie je možné na tie úkony, kde postačí niektoré z menej reštriktívnych opatrení (podporované rozhodovanie, predbežné právne prehlásenie, opatrovníctvo bez obmedzenia spôsobilosti a zastúpenie členom domácnosti).

2. Súd aplikuje funkčný test. Rozsah obmedzenia vždy vychádza z individuálneho posúdenia konkrétnych schopností človeka, je aktuálny a odráža jeho aktuálnu situáciu. Súd vymedzí pozitívne rozsah obmedzenia.

3. Obmedzenie spôsobilosti na právne úkony neprichádza do úvahy v týchto oblastiach:
a) výkon volebného práva
b) úkony podľa zákona o rodine (uzavretie manželstva, žiadosť o rozvod, vyhlásenie o otcovstve, určenie a zmena mena dieťaťa, súhlas s adopciou vlastného dieťaťa, výkon rodičovských práv)
c) testamentárna spôsobilosť
d) zdravotnícke úkony
e) procesná spôsobilosť

VI. OPATROVNÍCTVO DOSPELÝCH

A) Výkon opatrovníctva
1. Opatrovníctvo vykonávajú súkromní a verejní opatrovníci, ktorí môžu byť združení v profesijnej organizácii. Je vytvorená sieť opatrovníckych úradov a profesionálnych združení opatrovníkov, ktoré sa v zmysle zákona starajú o vzdelávanie opatrovníkov, vytvárajú štandardy ich práce a tie kontrolujú. Úrady kontrolujú výkon opatrovníctva.

2. Súd môže ustanoviť jednej osobe viac opatrovníkov. Pri výbere opatrovníkov prihliada k vzájomnému vzťahu človeka s postihnutím a opatrovníka, odbornej kvalifikácii opatrovníka a jeho schopnostiam vo vzťahu k potrebám človeka s postihnutím a k želaniam a podnetom človeka s postihnutím, prípadne jemu blízkych osôb.

3. Opatrovníkom nemôže byť osoba, ktorej záujmy sú v konflikte so záujmami opatrovanca.

4. Opatrovník zásadne rozhoduje spoločne s človekom s postihnutím. Pokiaľ to nie je možné, rozhoduje namiesto neho, ale plne rešpektuje jeho názory, vôľu a želania. Pokiaľ to nie je možné, riadi sa už vyslovenými želaniami. Pokiaľ to nie je možné, riadi sa presvedčením a vyznaním človeka s postihnutím a pokiaľ opatrovník nepozná ani tieto, rozhoduje namiesto človeka iba v jeho prospech a jeho najlepšom záujme.

5. Opatrovník informuje opatrovanca o všetkých záležitostiach, ktoré sa ho dotýkajú.

B) Kontrola opatrovníkov
1. Opatrovnícke úrady kontrolujú súdom ustanovených opatrovníkov. Kontrola sa týka plnenia štandardov výkonu opatrovníctva pre dospelých a rozhodovacej činnosti opatrovníkov. Opatrovníci pravidelne zasielajú opatrovníckemu úradu správy o svojej činnosti a priebežné vyúčtovania. Opatrovnícky úrad nezasahuje bez primeraných dôvodov do výkonu opatrovníctva. Opatrovnícky úrad schvaľuje niektoré úkony opatrovníkov.

2. Proti rozhodnutiu opatrovníckeho úradu je možné podať odvolanie na nadriadený opatrovnícky úrad, proti jeho rozhodnutiu je možné podať návrh na prieskum na opatrovnícky súd. Opatrovanec sa vždy účastní rozhodovania opatrovníckeho úradu, a v prípade, že toho nie je schopný, opatrovnícky úrad mu vždy zasiela protokoly, listiny a rozhodnutia.

3. V prípade, že opatrovníctvo vykonáva opatrovnícky úrad, kontroluje výkon opatrovníctva najbližšie nadriadený opatrovnícky úrad.

4. Človek s postihnutím má vždy právo nahliadať do spisu, robiť si výpisky a kópie. Na zastupovanie môže splnomocniť inú osobu. Záujmy opatrovanca môže ochraňovať aj mimovládna organizácia.

5. Každý môže podávať sťažnosti v prípade, že opatrovník porušuje pravidlá týkajúce sa činnosti opatrovníkov. Mimovládne organizácie, pracujúce s ľuďmi s postihnutím, sú oprávnené podať sťažnosť aj bez konkrétneho splnomocnenia.

V rámci projektu **Spoločne proti diskriminácii ľudí s mentálnym postihnutím** realizujeme od septembra 2009 cyklus seminárov pre rodičov a členov ZPMP, ktorých témou je Dohovor OSN o právach osôb so zdravotným postihnutím s dôrazom na čl. 12. Semináre sú obsahovo koncipované tak, aby účastníkom predstavili Dohovor OSN o právach osôb so zdravotným postihnutím v celom kontexte – od histórie cez súčasnosť až po budúcnosť (ratifikácia, aké zmeny nastanú v praxi). Zároveň poskytujeme informácie o sebaobhajovaní ako dôležitej metóde podpory ľuďom s mentálnym postihnutím. 6. októbra sa uskutočnil seminár v Martine (Žilinský kraj). Zúčastnilo sa ho 20 účastníkov z regiónu. Prvé kolo seminárov je určené na zvýšenie informovanosti a v druhom kole, ktoré budeme realizovať v 1. polroku 2010 budeme realizovať workshopy a diskutovať o praktických problémoch, o víziách, o tom, aké zmeny by bolo dobré realizovať, čoho sa vyvarovať, na čo nezabudnúť. Navštívime 8 samosprávnych krajov.

Tento projekt je spolufinancovaný z Finančného mechanizmu EHP, Nórskeho finančného mechanizmu a zo Štátneho rozpočtu Slovenskej republiky, ktorého sprostredkovateľom je Nadácia otvorenej spoločnosti.

Spracovali: **Mgr. Iveta Mišová, JUDr. Zuzana Stavrovská**

Keď sme začlenení aj my...

„Medzi základné práva každého dieťaťa patrí právo na vzdelanie. Každé dieťa musí dostať príležitosť začať štúdium a, samozrejme, udržať si jeho prijateľnú úroveň. Vieme, že všetci máme jedinečné vlastnosti, záujmy, schopnosti a rovnako aj vzdelávacie potreby. Vzdelávacie systémy a programy by preto mali byť vytvorené a implementované tak, aby túto širokú rozmanitosť charakteristík a potrieb brali do úvahy. Deti so 'špeciálnymi vzdelávacími potrebami' musia mať prístup do bežných škôl, ktoré sú v duchu pedagogiky orientovanej na dieťa schopné splniť tieto potreby".

Svetová konferencia o vzdelávaní ľudí so špeciálnymi vzdelávacími potrebami, Salamanka, Španielsko, 1994

Vzdelávanie

Hoci prvé lastovičky lietali už aj skôr, vážnejšie sa témou inkluzívneho vzdelávania začala spoločnosť zaoberať až po roku 1994, keď sa v španielskej Salamanke konala významná celosvetová konferencia o vzdelávaní ľudí so špeciálnymi vzdelávacími potrebami. Viac ako 300 účastníkov reprezentujúcich vlády z 92 krajín a 25 medzinárodných organizácií sledovalo spoločne jediný cieľ: podporiť myšlienku vzdelávania pre všetkých uvažovaním, aké zásadné strategické kroky je potrebné urobiť na to, aby sa inkluzívne vzdelávanie dostalo do praxe, predovšetkým, aby sa školy mohli sprístupniť pre všetky deti bez rozdielu, hlavne pre tie, ktoré majú špeciálne vzdelávacie potreby. Závery tejto konferencie získali podobu Vyhlásenia a koncepcie o vzdelávaní ľudí so špeciálnymi vzdelávacími potrebami. Podľa tohto vyhlásenia sú bežné školy s inkluzívnou orientáciou najefektívnejšou formou boja proti diskriminácii, pomáhajú vytvárať ústretové spoločenstvá, budujú inkluzívnu spoločnosť a ponúkajú vzdelanie pre všetkých. Navyše poskytujú efektívne vzdelanie pre väčšinu a zvyšujú výkonnosť a cenovú efektívnosť vzdelávacieho systému.

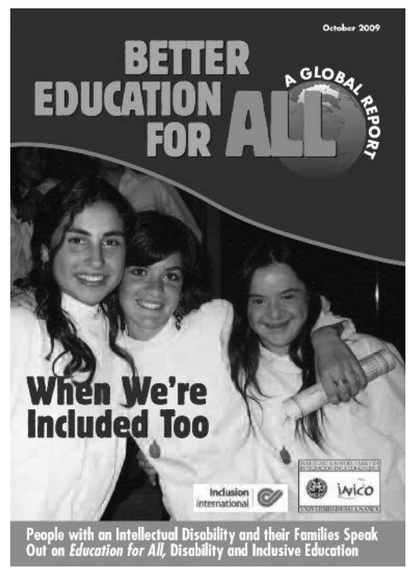

Vyhlásenie zo Salamanky (Salamanca Statement) bolo prvou hlavnou výzvou k inklúzii ako k ceste ku kvalitnému vzdelávaniu ľudí s postihnutím. Teraz po 15 rokoch Salamanka opäť hostila ľudí z celého sveta na globálnej konferencii o inkluzívnom vzdelávaní. Konferenciu usporiadali organizácie Inclusion International, Inclusion Europe a Univerzita INICO. Zúčastnilo sa na nej viac ako 400 účastníkov z celého sveta, vrátane sebaobhajcov a ich rodinných príslušníkov, predstaviteľov organizácií zastupujúcich ľudí s postihnutím, profesorov, výskumníkov a expertov. Trojdňovú konferenciu otvorila Ingrid Körner, prezidentka Inclusion Europe a Gordon Porter, riaditeľ Inclusion Canada a čestný člen Inclusion International.

Cieľom tejto konferencie bolo zhodnotiť po rokoch progres, ktorý nastal v oblasti inkluzívneho vzdelávania na celom svete. 15 rokov po tom, čo sa do povedomia celého sveta dostalo Vyhlásenie zo Salamanky, Gordon Porter uznal, že sa situácia od roku 1994 zlepšila, avšak stále nie postačujúco. Aj po rokoch majú ľudia predsudky o tom, čo vzdelávanie znamená, v niektorých krajinách vlády ešte stále poskytujú financie na tvorbu segregovaných inštitúcií. Preto sa tohtoročná konferencia v Salamanke zamerala na poskytnutie príkladov z praxe a informácií, ktoré zabezpečia, aby sa inkluzívne vzdelávanie stalo realitou pre všetky deti.

Zároveň sa Salamanka opäť stala miestom, kde uzrel svetlo sveta výnimočný dokument – Globálna správa o inkluzívnom vzdelávaní – Lepšie vzdelanie pre všetkých: Keď sme začlenení aj my. Správa prostredníctvom príspevkov členských organizácií Inclusion International z rôznych kútov sveta ukazuje, čo sa dosiahlo za posledných 15 rokov, a aké výzvy ešte stále pretrvávajú. Taktiež načrtáva, ako

Dohovor OSN o právach ľudí so zdravotným postihnutím vyžaduje, aby vlády a medzinárodné agentúry začlenili v budúcnosti deti so zdravotným postihnutím do vzdelávacích plánov. Zo 77 miliónov detí, ktoré nenavštevujú žiadnu školu, má prinajmenšom 1/3 z nich zdravotné postihnutie (UNESCO, 2006).

„Sme presvedčení, že nás globálna správa a konferencia v Salamanke opätovne prinútia seriózne sa zamyslieť nad tým, aký prístup k vzdelaniu majú ľudia s mentálnym postihnutím," skonštatovala Diane Richler, prezidentka Inclusion International. „Žiadame vlády a medzinárodné agentúry, aby sa zamerali na inklúziu ako cestu k lepšiemu vzdelávaniu pre všetkých. Toto sa musí stať prioritou v každej krajine sveta."

Na konci trojdňovej konferencie v Salamanke bolo prijaté Uznesenie. V ňom účastníci znovu zdôraznili poslanie Vyhlásenia zo Salamanky z roku 1994 a zaviazali sa rozvíjať systém inkluzívneho vzdelávania v každej krajine sveta, opierajúc sa o Článok 24 Dohovoru OSN o právach ľudí so zdravotným postihnutím, ktorý je pri dosahovaní stanoveného cieľa významným pomocným prostriedkom. Účastníci ďalej vyzvali všetky vlády, aby ratifikovali Dohovor OSN o právach osôb so zdravotným postihnutím a vyvíjali aktivity na rozvoj konkrétnych plánov inkluzívneho vzdelávania. A napokon sa účastníci zaviazali vytvoriť alianciu INITIATIVE 24 ako nástroj na podporu inkluzívneho vzdelávania.
Spomedzi mnohých inšpiratívnych rečníkov konferencie bol mimoriadne zaujímavý príspevok Mie Farah, sebaobhajkyne a členky Rady Inclusion International, ktorá poskytla vlastný pohľad na to, prečo je inkluzívne vzdelávanie dôležité pre ľudí s postihnutím. V krátkom filme odhalila, že inkluzívne vzdelávanie je predovšetkým o živote. Pokiaľ nemajú ľudia s postihnutím prístup k vzdelávaniu, znemožňuje im to tiež nájsť si prácu, integrovať sa do spoločnosti a stať sa nezávislými. Vysvetlila, ako život v inštitúciách ovplyvňuje životy mnohých ľudí s postihnutím tým, že ich odtrhne od spoločnosti a reálneho sveta. Nemajú skutočný prístup k vzdelávaniu a upiera sa im právo na vlastné rozhodnutia. Skonštatovala, že ľudia s postihnutím sa chcú učiť a chodiť do školy s ostatnými deťmi. Aby sa toto stalo skutočnosťou, je potrebné prijať nasledovné opatrenia:

- silné zákony, ktoré garantujú právo na vzdelávanie,
- inkluzívny vzdelávací systém, ktorý rešpektuje potreby všetkých žiakov,
- flexibilné programy,
- učitelia, ktorí sú vyškolení na to, aby vedeli učiť všetky deti,
- viac učiteľov z radov ľudí s postihnutím,
- zvýšená podpora pre ľudí s postihnutím, aby lepšie rozumeli svojej voľbe.

Mia Farah zdôraznila potrebu umožniť deťom s postihnutím zasahovať do procesu budovania inkluzívneho vzdelávania. Ako sama povedala – „My sme odborníci!"
V téme budeme pokračovať v nasledujúcom čísle časopisu. Pokiaľ máte záujem prečítať si správu Better Education for All: When We're Included Too, môžete ju nájsť na webstránke www.inclusion-international.org (je dostupná v angličtine, francúzštine a španielčine).

Spracovala **Mgr. Zuzana Kolláriková**

Použité zdroje:
- www.unesco.org/education/pdf/SALAMA_E.PDF
- unesdoc.unesco.org/images/0009/000984/098427Eo.pdf
- www.inclusion-international.org/en/news/111.html
- www.inclusion-international.org/site_uploads/File/Better%20Education%20for%20All_Global%20Report_October%202009.pdf
- www.inclusion-europe.org/einclude/index2.php?option=com_content&do_pdf=1&id=342

Zariadenie podporovaného bývania Lučenec

Zariadenie podporovaného bývania v Lučenci je zvláštne tým, že v ňom žijú občania so špecifickými potrebami, ktorí ešte pre rokom boli obyvateľmi veľkokapacitného Domova sociálnych služieb. Myšlienka zriadiť toto zariadenie vznikla v roku 2006, keď sa Domov sociálnych služieb Slatinka zapojil do realizácie projektu „Transformácia zariadení sociálnych služieb s cieľom sociálnej a pracovnej integrácie ich obyvateľov", ktorý vznikol v partnerstve BBSK a Rady pre poradenstvo v sociálnej práci. V rámci tohto projektu vedenie domova vypracovalo Transformačný projekt zariadenia a všetci zamestnanci absolvovali vzdelávanie, ktorého cieľom bola zmena postojov pracovníkov voči klientom zariadenia.

V roku 2005 pracovníci Rady pre poradenstvo v sociálnej práci vykonali v domove monitoring kvality, v ktorom boli zariadeniu vytknuté mnohé nedostatky, ktoré sú charakteristické pre takmer všetky pôvodné, veľkokapacitné domovy sociálnych služieb. Spomeniem len niektoré:

- obmedzovanie osobnej slobody klientov,
- sloboda prejavu a výberu je potlačená v súvislosti s organizáciou života klientov v skupinách,
- veľmi obmedzené právo na súkromie (veľkokapacitné spálne, priechodné spálne),
- všetci dospelí klienti sú zbavení práv na právne úkony,
- silne preferovaná ošetrovateľská a opatrovateľská starostlivosť,
- poradenstvo a supervízia nemá stabilné miesto v poskytovaní sociálnych služieb,
- direktívne riadenie organizácie, na ktorom klienti vôbec neparticipujú.

Po dlhšom čase môžem povedať, že objektívny pohľad z vonku, ktorý sme v rámci monitoringu kvality dostali, posunul vnímanie kvality sociálnych služieb v zariadení do celkom inej roviny. Ak človek dlhodobo pracuje v určitom prostredí – v inštitúcii, prijíma normy a pravidlá inštitúcie za svoje a prestáva sa zamýšľať nad tým, či sú tieto normy a pravidlá nastavené dobre, prestáva sa zamýšľať nad tým, či je jeho práca v súlade s etickými a morálnymi princípmi, ktoré inak bežne v živote rešpektuje. Myslím, že toto je jedným zo základných problémov, ktorý spôsobuje nevhodné postoje zamestnancov v sociálnych službách, a ktoré sú pri zavádzaní zmien jedným z najväčších „kameňov úrazu".

Prijať kritiku je ťažké. Je prirodzené, že človek má tendenciu brániť sa voči nej. Myslím, že v procese zavádzania zmien do systému pôvodných sociálnych služieb je schopnosť prijať objektívnu kritiku veľmi dôležitá a zásadná. Ak vedúci pracovníci v zariadeniach chcú meniť veci k lepšiemu, je potrebné, aby boli objektívni, aby služby hodnotili na základe všeobecných kritérií a nie na základe svojich vlastných subjektívnych pocitov. Dúfam, že manažmentu v našom zariadení sa to podarilo a že práve táto zmena postojov bude hnacím motorom k zavádzaniu zmien aj v dlhšom časovom horizonte.

Na základe výstupov z monitoringu manažment zariadenia vypracoval Transformačný projekt, ktorého dlhodobým cieľom je transformovať celé zariadenie na menšie zariadenia, ktoré budú v budúcnosti schopné zabezpečovať sociálne služby na

komunitnom princípe, priamo v komunite mesta Lučenec a jeho blízkom okolí. Jedným z krátkodobých cieľov projektu bolo zriadenie Zariadenia podporovaného bývania pre klientov domova, ktorí majú potenciál žiť samostatnejším, nezávislejším spôsobom života. Táto myšlienka sa stretla s podporou Banskobystrického samosprávneho kraja, zriaďovateľa domova sociálnych služieb, a tak sa v roku 2007 začalo s prípravou Zariadenia podporovaného bývania pre šiestich klientov domova. V rokoch 2007 a 2008 prebehla rekonštrukcia rodinného domu v meste Lučenec, ktorý domov dostal od BBSK do správy. V novembri 2008 sa šesť klientov domova presťahovalo do nových priestorov a od 1. 2. 2009 toto zariadenie funguje ako Zariadenie podporovaného bývania. Najmladší obyvateľ nášho bývania má 28 rokov a najstaršia obyvateľka má 43 rokov.

ZARIADENIE PODPOROVANÉHO BÝVANIA V LUČENCI

Na začiatku sme stáli pred otázkou, či je vôbec možné, aby ľudia, ktorí celý život (20 – 30 rokov) prežili v umelo vytvorenom prostredí inštitúcie, ktorí boli celý život pasívnymi prijímateľmi starostlivosti okolia, začali žiť bežným spôsobom života. Pýtali sme sa, či budú títo ľudia schopní prijať zodpovednosť za svoj život.
Po jednom roku života v nových podmienkach môžem jednoznačne túto skepsu vyvrátiť a povedať, že ak sa pri zmene inštitúcie dobre nastavia podmienky, tak to možné je. Už len samotná zmena prostredia a individuálny prístup môže zvýšiť kvalitu života občanov so špecifickými potrebami, ktorí vo veľkokapacitných inštitúciách žijú v nevhodných (veľmi často až v nehumánnych) podmienkach.
Na pozitívne zmeny v živote človeka nikdy nie je neskoro.

Práca v našom zariadení má svoje špecifiká. Pracujeme s množstvom bariér, ktoré sú dôsledkom zle nastaveného systému sociálnych služieb z minulosti a ktoré sú dôsledkom toho, že naši klienti boli v minulosti obyvateľmi veľkokapacitného domova sociálnych služieb. Pre ilustráciu spomeniem len niektoré:

- Všetci klienti nášho zariadenia boli v minulosti oslobodení od povinnosti dochádzať do školy a až na jedného klienta, ktorý momentálne navštevuje Praktickú školu, nemajú osvojené ani len základné vedomosti z oblasti trívia
- Všetci naši klienti sú pozbavení spôsobilosti na právne úkony
- U všetkých klientov je zminimalizovaná sociálna sieť, veľmi sporadické až žiadne

kontakty s rodinou, s príbuznými. Neformálnu sociálnu sieť musíme budovať celkom od začiatku, čo je veľmi náročné, pretože bežne si ju človek tvorí v priebehu celého života

- Poskytovanie služieb klientom, ktorí prišli z veľkej inštitúcie, má svoje výhody aj nevýhody. Výhodou je, že títo ľudia dlhú dobu žili v prostredí, kde bolo potrebné dodržiavať množstvo pravidiel, a preto je jednoduchšie dosiahnuť to, aby akceptovali pravidlá a normy, ktoré sú v bývaní zadefinované. Najväčšou nevýhodou je to, že ľudia, ktorí prežili dlhé roky vo veľkej inštitúcii, majú potlačenú osobnosť. Ťažko sa s ich osobnosťou pracuje, pretože oni sami nevedia kto sú, čomu veria a čo chcú. Inštitúcia nevytvára priestor na hľadanie seba samého, a preto ľudia, ktorí v nej žijú, prevažne modelujú správanie niekoho. Seba vnímajú len cez druhých a nie cez seba.

Naším cieľom v rámci zmien v bývaní a v poskytovaní sociálnych služieb pre ľudí so špecifickými potrebami, v súvislosti s prechodom klientov do nového typu bývania bolo nepreniesť do nových podmienok prvky z pôvodnej inštitúcie. Preto sme považovali za potrebné ešte v prípravnej fáze si zadefinovať riziká, ktoré by tento náš cieľ mohli ohroziť. Za najväčšie riziká sme na jednej strane považovali postoje a zručnosti zamestnancov, ktorí dlhodobo pracujú v systéme poskytovania sociálnych služieb a na strane druhej naučenú bezmocnosť klientov, ktorá je prirodzeným javom u ľudí, ktorí väčšinu života prežili v pozícii pasívnych prijímateľov intervencií okolia. Na elimináciu týchto rizík sme v spolupráci s Radou pre poradenstvo realizovali viacero vzdelávacích aktivít pre zamestnancov, ale aj klientov domova a novú službu sme zavádzali pod dohľadom supervízora.

Naše bývanie má krátku históriu. Hovoriť o veľkých úspechoch je predčasné, ale z nášho pohľadu má každý malý úspech veľkú hodnotu. Hodnotu, ktorá sa odráža v zvýšení kvality života našich klientov. Naši ľudia žijú „normálnym“ spôsobom života a to je najväčším úspechom, ktorý sme dosiahli. Za jeden rok sa nám prostredníctvom individuálneho plánovania podarilo dosiahnuť sebestačnosť v oblasti sebaobslužných návykov a starostlivosti o domácnosť u všetkých klientov nášho domu. Podarilo sa nám rozšíriť neformálnu sociálnu sieť, naši ľudia majú v meste priateľov, s ktorými sa stretávajú. Čiastočne sa nám podarilo integrovať niektorých klientov na trhu práce, išlo prevažne o krátkodobé sezónne práce na dohodu, naši chlapi si v lete zarábali kosením a dievčatá chodia pracovať do tkáčskej dielne.

Napriek tomu, že transformácia pôvodných veľkokapacitných domovov sociálnych služieb je dlhodobý a veľmi náročný proces, veríme tomu že náš projekt nezostane v tejto fáze, ale že budeme schopní hľadať ďalšie možnosti odchodu aj pre klientov, ktorí naďalej žijú v pôvodnom zariadení. Myslíme si, že každý človek má právo žiť plnohodnotný život v rámci svojich možností a schopností. Inštitúcie sú plné pravidiel, obmedzení a limitov a myslím, že ani jeden človek na svete by dobrovoľne v takomto prostredí žiť nechcel.

Bc. Denisa Nincová, sociálna pracovníčka DSS a ZPB Slatinka, Lučenec

Poskytovanie sociálnych služieb občanom s mentálnym postihnutím

Úvodom:

Ľudia s mentálnym postihnutím sú plnoprávni občania a majú právo na rešpektovanie ľudských práv. Majú právo na výber kvalitných sociálnych služieb podporujúcich ich samostatnosť a nezávislý život v najvyššej možnej miere. Samostatný život možno dosiahnuť vtedy, ak budú v komunite prístupné sociálne služby podľa ich individuálnych potrieb a potrieb ich rodín s podporou a ochranou, ktorú potrebujú. Musia mať reálnu možnosť výberu, kde a s kým budú žiť, možnosť voľby vo svojom každodennom živote a reálne možnosti stať sa nezávislými a aktívne participovať vo svojich komunitách. To znamená žiť nezávisle v komunite, v malých skupinových domoch alebo individuálne, s adekvátnou podporou, mať prístup k vzdelávaniu a zamestnaniu, ako aj k sociálnemu a kultúrnemu životu v komunite. Aby sa zabezpečilo, že komunitné služby budú poskytované na základe individuálnych potrieb, ľudia s postihnutím musia byť zapojení do ich rozvoja, spolu s ostatnými kľúčovými osobami a inštitúciami. Je dôležité, aby plánovanie, poskytované služby a hodnotenie komunitných služieb boli založené na hodnotách rovnosti občanov a sociálnej inklúzie ako aj na princípoch pozitívnej zmeny. Sieť podporných služieb musí byť založená na individuálnych potrebách a služby musia zodpovedať ašpiráciám, cieľom, plánom a možnostiam človeka s mentálnym postihnutím.

Princípy pozitívnej zmeny:

1. Rešpektovanie ľudí s mentálnym postihnutím
2. Ich vlastná dôstojnosť a nezávislosť
3. Plná a efektívna participácia
4. Propagácia rovnosti a eliminácia diskriminácie
5. Zvýšenie povedomia (napr. o schopnostiach ľudí s mentálnym postihnutím – čo dokážu a ich prínos)

Čl. 19 Dohovoru OSN o právach osôb so zdravotným postihnutím nesie názov Nezávislý spôsob života a začlenenie do spoločnosti a vraví:

„Zmluvné štáty uznávajú rovnaké právo všetkých osôb so zdravotným postihnutím žiť v spoločenstve s rovnakými možnosťami voľby na rovnoprávnom základe s ostatnými, a prijmú účinné a primerané opatrenia, ktoré umožnia plné užívanie tohto práva osobami so zdravotným postihnutím a ich plné začlenenie a zapojenie do spoločnosti, a zabezpečia, aby:

(a) osoby so zdravotným postihnutím mali možnosť zvoliť si miesto pobytu, ako aj to, kde a s kým budú žiť, na rovnakom základe s ostatnými, aby neboli nútené žiť v určitom špecifickom prostredí.

(b) osoby so zdravotným postihnutím mali prístup k celému spektru podporných služieb, či už domácich alebo pobytových a ďalších komunitných podporných služieb vrátane osobnej asistencie, ktoré sú nevyhnutné pre nezávislý život v spoločnosti a pre začlenenie sa do nej a ktoré zabraňujú izolácii alebo segregácii v spoločnosti;

(c) komunitné služby a zariadenia pre širokú verejnosť boli za rovnakých podmienok prístupné osobám so zdravotným postihnutím a aby zohľadňovali ich potreby”.

Prečo je tento článok dôležitý?

Veľa ľudí s postihnutím v Európe (viac ako 1,2 milióna) žije v zariadeniach s dlhoročným pobytom, v inštitúciách. Ako vyplýva z viacerých správ z východnej Európy, v mnohých zariadeniach dochádza aj k zanedbávaniu a zneužívaniu klientov, je v nich nedostatok individuálneho prístupu, klienti majú obmedzený prístup ku vzdelávaniu a k práci, majú obmedzené možnosti v rozhodovaní o svojom živote. Tým, že sú izolovaní a segregovaní v inštitúciách, dochádza k porušovaniu ich ľudských práv.

Národné priority rozvoja sociálnych služieb, MPSVR SR, jún 2009

Národné priority rozvoja sociálnych služieb sú vypracované v súlade so zákonom 448/2008 Z. z. o sociálnych službách a o zmene a doplnení zákona č. 455/1991 Zb. o živnostenskom podnikaní (živnostenský zákona) v znení neskorších

predpisov ako nástroj štátnej politiky rozvoja sociálnych služieb a taktiež sú systémovým vyjadrením záujmov, úloh a podporných opatrení vlády SR v tejto oblasti. Sú zároveň reakciou aj na dôležitú výzvu, ktorej čelí celá Európa, ktorou je modernizácia sociálnych služieb. Potvrdzuje sa nimi však aj hlavné poslanie týchto služieb, ktorým je sociálna súdržnosť, ich transformácia a evidentný potenciál zamestnanosti, čím sa sociálne služby stávajú neoddeliteľnou súčasťou lisabonskej stratégie.

Ako sa uvádza v materiáli, cieľom je zabezpečenie práva občanov na sociálne služby, zvýšenie kvality a dostupnosti sociálnych služieb s dôrazom na rozvoj nedostatkových sociálnych služieb alebo na rozvoj sociálnych služieb, ktoré v jednotlivých samosprávnych krajoch a obciach úplne chýbajú. **Jedným z prierezových princípov národných priorít, ale aj priorít európskeho Spoločenstva je deinšitucionalizácia sociálnych služieb a postupné znižovanie kapacity zariadení sociálnych služieb, prevádzkovanie zariadení s nízkou kapacitou (zariadenia rodinného typu), podpora poskytovania terénnych a ambulantných sociálnych služieb a sociálnych služieb v zariadení s týždenným pobytom.**

Súčasný stav:

V ponuke služieb pre občanov s mentálnym postihnutím prevládajú veľkokapacitné zariadenia sociálnych služieb, podľa štatistických údajov boli poskytnuté k 31.12.2007 služby v domovoch sociálnych služieb pre **14046 klientov** s duševnými poruchami, poruchami správania a kombináciou postihnutí. V zariadeniach chráneného bývania bolo k 31.12.2007 len **246 klientov**, avšak údaj nám neposkytuje informáciu, či išlo o klientov s duševnými poruchami alebo iným druhom zdravotného postihnutia. Služby podporovaného bývania ani podporovaného zamestnávania nie sú bežnou ponukou v oblasti sociálnych služieb a služieb zamestnanosti. VÚC ponúkajú potenciálnym klientom najmä starostlivosť v domovoch sociálnych služieb. Chýbajú služby podporovaného bývania priamo do bytu klienta. V rehabilitačných strediskách boli poskytnuté služby **403 klientom**, z údaju opäť nevieme zistiť, akým klientom boli služby poskytnuté, môžeme sa len domnievať, že boli aj pre ľudí s mentálnym postihnutím.

V existujúcich DSS prevláda paternalistický prístup ku klientom. Vo veľkých zariadeniach dochádza k uprednostňovaniu skupinových záujmov pred individuálnymi potrebami, klientom s ľahším postihnutím sú poskytované nadbytočné služby a naopak, klientom s ťažkým postihnutím je často poskytovaná minimálna služba.
Dochádza k porušovaniu ľudskej dôstojnosti, k zlému zaobchádzaniu, porušovaniu základných ľudských práv, k prehlbovanie závislosti klientov. Porušovanie dôstojnosti sa deje medzi personálom a klientom.
Príklady z praxe: vysoký počet klientov na izbách, nepoužívanie paravánov pri výmene plienok na viaclôžkových izbách, vstup do izieb bez zaklopania na dvere, kúpanie pri otvorených dverách, nezakryté sprchovacie kúty, na vychádzkach sprevádza personál klientov a je v pracovnom - bielom (prečo musia všetci vedieť, že som z DSS), zamrežované okná, poistky proti otvoreniu okien, nedostatočná starostlivosť o vzhľad klientov (tepláky, rovnaké účesy), otvorené toalety a pod.

Deištitucionalizácia - čo potrebujeme? (Ako sa o nej diskutuje v Európe)

Oddeliť budovu od služby - podporu neurčuje budova, podporu určujú individuálne potreby (čo potrebuje človek na to, aby žil na mieste a spôsobom, ktorý si zvolil, proces orientovaný na klienta).
Rozhodovanie versus ochrana - rozhodovanie užívateľa je podporované s cieľom dosiahnuť rovnováhu medzi individuálnymi ašpiráciami a zodpovednosťou poskytovateľa.
V procese deinštitucionalizácie možno očakávať, že sociálne služby v pôvodne lacnejších DSS budú v dobrých komunitných programoch nákladnejšie, ale kvalita bude vyššia a preto rentabilita bude rovnaká alebo vyššia.
Premiestnením klientov s ľahším postihnutím z pôvodne drahších DSS do dobrých služieb v rámci komunity budú náklady nižšie a rentabilita bude vyššia.
Finančné zdroje v období deinštitucionalizácie: budú nutné extra investície do nových komunitných zariadení, budú potrebné dvojnásobné prevádzkové náklady na financovanie starého aj nového modelu služieb súbežne niekoľko rokov, kým sa staré zariadenie nezavrie.

Odporúčania pre tvorcov politík a stratégií:

- Prijať politiku sociálneho začleňovania, zaviesť stratégie v prospech začlenenia.
- Stanoviť si ako cieľ to, že všetci ľudia s mentálnym postihnutím majú byť začlenení a pomoc, ktorú dostávajú, má byť založená na princípe rešpektu voči jednotlivcom, ich rozhodnutiam a kontroly nad tým, ako žijú svoje životy, na princípe plného zapojenia v spoločnosti a podpory čo najvyššej nezávislosti.
- Podporovať názory ľudí s postihnutím a ich rodín, podporných skupín, ktorých poslaním je začlenenie a nahradenie inštitúcií komunitnými službami.
- Prijať záväzok ukončiť budovanie nových veľkokapacitných zariadení alebo nových budov v existujúcich inštitúciách. Dostupné prostriedky venovať na rozvoj služieb v rámci komunity.

Nezávislý život

- Na uvoľnené miesto v zariadeniach s veľkou kapacitou neprijímať nových klientov (zastaviť prijímanie), hľadať riešenie na poskytovanie služieb v komunite v medziach existujúceho zákona.
- Oddeliť služby bývania od služieb asistencie.
- Učiť sa z príkladov najlepšej praxe doma i v zahraničí. Príklad: zaviesť tzv. Užívateľské rady v službách pre ľudí s mentálnym postihnutím. Užívatelia služieb by mali mať silný vplyv a možnosť výberu služieb, ktoré užívajú. Táto zásada je ešte dôležitejšia pre ľudí s mentálnym postihnutím, ktorí sú od služieb často veľmi závislí. Zásada „Nič o nás bez nás!“ preto musí byť hlavnou zásadou služieb pre ľudí s postihnutím. Zabezpečiť demokratické zastúpenie užívateľov v manažmente služieb a účinnú užívateľskú kontrolu kľúčových aspektov poskytovania služieb. Existencia takéhoto zastúpenia a kontroly je nenahraditeľným indikátorom kvality služieb. Efektívna cesta pre zaistenie demokratického zastúpenia a kontroly zo strany užívateľov je vytvorenie voleného orgánu zástupcov užívateľov v každej službe poskytovanej pre viac ako 10 ľudí v skupinovom usporiadaní.
- Motivovať veľké inštitúcie k tomu, aby podporovali svoje nahradenie komunitnými službami.
- Vytvárať pre poskytovateľov príležitosti zapojiť sa do služieb v komunite a propagovať nové modely podpory.
- Presadzovať porovnávanie kvality života a životných podmienok ľudí s postihnutím žijúcich v pobytových zariadeniach s ľuďmi bez postihnutia a s ľuďmi s podobnou mierou závislosti, ktorí využívajú služby v rámci komunity (doma i v zahraničí) namiesto porovnávania medzi rovnakými DSS v minulosti alebo s DSS niekde inde.
- Vyžadovať konzistentnosť stratégií profesionálnych orgánov s podporou začlenenia.
- Povzbudiť médiá k záujmu a podpore začleňovania.
- Podporovať politiku výmeny inštitúcií za komunitné služby pomocou oficiálnych informačných a verejno-vzdelávacích programov.
- Podporovať návštevy ľudí so zdravotným postihnutím, rodín, poradcov, poskytovateľov služieb a členov vládnych orgánov za účelom poučenia z dobrej praxe komunitne založených služieb v iných krajinách a vzájomné návštevy z takých krajín.

Dohovor o právach osôb so zdravotným postihnutím je dôležitý dokument, ktorý napomáha k deinštitucionalizácii a preferuje život v komunite. Článok 19 patrí medzi jeden z najdôležitejších článkov, ktorého praktická realizácia ovplyvňuje aj implementáciu ďalších jeho článkov.
Tejto téme sa venoval aj seminár Inclusion Europe o Dohovore OSN o právach osôb so zdravotným postihnutím - Transforming Global Rights into Action, ktorý sa konal v Prahe v dňoch 20. – 21. 11. 2009.

Pri zostavovaní článku boli použité tieto zdroje informácií:

Tvorba úspešných kampaní pre život v komunite (Creating Successful Campaingns for Commmunity Living) – vydala Európska koalícia pre život v komunite (European Coalition for Community Living), 2008, www.community-living.info/documents/ECCL-Manual-final-WEB.pdf

Zacielené na článok 19 Dohovoru OSN o právach osôb so zdravotným postihnutím (Focus on Article 19 of the UN Convention on the Rights of Persons with Disabilities) - vydala Európska koalícia pre život v komunite (European Coalition for Community Living), 2008 www.community-living.info/documents/ECCL-Focus-Report-2009_TextVersion.doc

Deinštitucionalizácia a život v komunite – výsledky a výdavky časť 1., časť 2. (Deinstitutionalization and community living – outcomes and costs, vol. 1, vol.2) – Mansell J., Knapp M., Beadle-Brown J., Beecham J., Európska štúdia, 2007.
http://www.ozida.gov.tr/web_english/actual/volume1.pdf, http://www.ozida.gov.tr/web_english/actual/volume2.pdf

Budeme radi, ak článok otvorí diskusiu a napíšete nám vaše názory. Často počúvame, že tradičné služby sú dobré, že nič netreba meniť, že na to nemáme peniaze.
Je to skutočne tak?
Myslíme pri tom na tých, ktorých sa to týka?
Myslíme na to, ako svoj život prežívajú, aká je jeho kvalita?

Spracovali: **Mgr. Iveta Mišová, Mgr. Miroslava Petrovičová**

4. ročník olympiády „Nášho domu“

Reportáže

Veľké športové podujatie sa uskutočnilo 22. októbra 2009 v spišskonovoveskej športovej hale, kde sa stretlo viac ako 50 športovcov. V tento deň tam prebiehal už 4. ročník športovej olympiády „Nášho domu“, ktorej hlavným organizátorom bolo Združenie na pomoc ľuďom s mentálnym postihnutím v Spišskej Novej Vsi. Celé podujatie bolo organizované za podpory Košického samosprávneho kraja, Mesta Spišská Nová Ves a ostatných sponzorov, ktorým sa aj touto cestou chceme poďakovať. Olympiády sa zúčastnili športovci z viacerých zariadení. Okrem klientov z DSS Náš dom si prišli zašportovať aj klienti z DSS zo Spišského Podhradia, zo ZPMP Nádej z Popradu, zo Spišského Štvrtku, tiež nechýbali súťažiaci z Domu Charitas sv. Jozefa v Spišskej Novej Vsi a nesmieme zabudnúť ani na družstvo z DSS z Hodkoviec, ktoré podáva každoročne stabilné výkony. Po otváracom ceremoniáli sa spustila súťaž pre jednotlivcov, ktorí si mohli zmerať sily v hode na cieľ, v skoku do diaľky či v streľbe na terč. Netypickou olympijskou disciplínou bola súťaž zručnosti - šikovný rybár, pri ktorej súťažiaci lovili papierové rybičky. Po ukončení týchto disciplín nasledovala súťaž družstiev, ktoré sa stretli v troch disciplínach, a to: článkový beh, prenášanie lopty a hod na basketbalový kôš. Aj keď na začiatku bolo cítiť medzi športovcami nervozitu, tá sa po úvodných minútach vytratila a olympionici sa sústredili už iba na svoje výkony. Na konci olympiády, ako to býva zvykom pri všetkých športových zápoleniach, boli najlepší športovci odmenení medailami i vecnými cenami a domov odchádzali s pocitom víťazstva. Hoci nie všetci účastníci mohli vyhrať, nevládla medzi nimi závisť a nežičlivosť, ale naopak prevládala radosť zo stretnutia s priateľmi a tiež potešenie zo športu. Víťazom však pre nás je každý, kto aj napriek svojmu handicapu dokáže prekonávať bariéry a žiť život so svojimi osobnými výhrami či prehrami.
My sa už teraz tešíme a budeme sa pripravovať na ďalší ročník „našej“ olympiády.

ZPMP v Spišskej Novej Vsi

Policajný deň

Nebýva zvykom stretnúť s potešením uniformovaných mužov zákona, no 6. októbra sa nielen s radosťou, ale i očakávaním stretli rodičia Združenia na pomoc ľuďom s mentálnym postihnutím vo Vranove nad Topľou so svojimi deťmi, deťmi z detského domova, deťmi zo základnej školy pre telesne postihnutých a detského integračného centra, žiakmi špeciálnej základnej školy internátnej, ale aj širšou verejnosťou na futbalovom ihrisku vo Vranove nad Topľou, kde sa za prítomnosti príslušníkov okresných policajných zborov uskutočnil „Deň s políciou“. Podľa organizátorov zo ZPMP vo Vranove sa toto podujatie dalo považovať za nultý ročník, teda hlavným úmyslom bolo okrem edukačnej úlohy zistenie odozvy zo strany publika a reakcie zúčastnených policajtov.
No návštevnosť v počte vyše 150 detí dostatočne preukázala záujem, o čom svedčil aj viac ako dvojhodinový program.
Už v jeho samotnom úvode nastúpili ťažkoodenci v plnej „poľnej“, aby názorne predviedli zostavu, ktorou sa snažia zasahovať v teréne proti burácajúcemu a horlivému davu. Príslušníci policajtov špeciálnej poriadkovej jednotky tiež predstavili jednotlivé súčasti svojej výstroje od helmy až po bagandže. Rozvášnené emócie vzápätí ukolísal výklad o občianskej zodpovednosti a o potrebe, povinnosti pôsobnosti... Ukážkou zbraní a policajnej techniky povzbudili k odvážnym myšlienkam predovšetkým chlapčenskú časť publika, ktorá sa živo dožadovala aj názorných ukážok, no z bezpečnostných dôvodov sa táto časť presunula na ďalší ročník s potrebným zabezpečením. Očakávania dievčat sa v ďalšej estráde určite rýchlo doplnili pri pohľade na šantiace psy. Kynologické cvičenie ale tiež ukázalo, ako sa z hravých psíčat dokážu stať pod jediným povelom svojich psovodov naozaj ostré vlčiaky. Takto pripravená situácia vyvrcholila názornou ukážkou zásahu policajnej skupiny na ozbrojeného páchateľa po pachovej stope. Jeho bleskové zneškodnenie dokázalo silu a nebojácnosť psov zákona, ktorí sa aj napriek streľbe razantne vrhli na páchateľa a nedali mu šancu ohroziť svojho psovoda. V závere mal každý možnosť previezť sa v policajnom aute či pohladiť policajného psa.
Touto cestou by sme sa chceli poďakovať riaditeľovi útvaru poriadkovej polície Okresného riaditeľstva Policajného zboru vo Vranove pplk. JUDr. Jánovi Jankurovi a riaditeľovi Obvodného oddelenia Policajného zboru vo Vranove kpt. Mgr. Dušanovi Bačovčínovi. Dúfame že sa aj o rok Foucaultovské dozeraj a trestaj zmení na pozeraj a smej sa.

Bc. Anna Jankivová

Dobrí ľudia ešte žijú

Len vďaka ich štedrosti mohli klienti Integračného zariadenia KOR - GYM v Hertníku stráviť v závere tohto leta nádherné štyri dni v relaxačnom komplexe Domica. Pre všetkých 33 ľudí s mentálnym postihnutím bol tento pobyt neskutočným zážitkom.
O tom, že sa mali naozaj úžasne, svedčia aj slová, ktorými túto svoju dovolenku zhodnotili. „Bývali sme ako králi, jedli sme ako králi, boli sme králi.“ A mali pravdu. Veď kde, ak nie v rozprávke, môžete každý deň stretnúť škriatkov, ježibabu či žabiu princeznú? Kde, ak nie v rozprávke, sa môžete hrať s oranžovým psom a spievať s vodníkom? Len v rozprávkach sa dejú zázraky a plnia najtajnejšie túžby. Našim deťom sa ich veľký sen splnil. Dosýta si užili wellness služby hotela Domica. Šantili v bazénoch, relaxovali vo vírivkách a potili sa v saunách. Ako dobrí králi sa nielen zabávali, ale plnili si aj svoje kráľovské povinnosti. Putovali po krajine krížom-krážom, do každého kúta nazreli, s každým poddaným slovo prehodili. Čarovným prútikom si aj skalu otvorili a v hlbinách jaskyne čertov pozdravili.
Nezabudli ani na priateľov v susednom kráľovstve. Koč vymenili za vláčik a o pár minút už obdivovali krásy maďarského mestečka Aggtelek.
Večer síce bývali unavení, no kráľovské hostiny a bály, teda diskotéky a grilovačky, si ujsť nikdy nenechali.
Nič však netrvá večne. Po štyroch dňoch zazvonil zvonec a rozprávke bol koniec. So slzami v očiach, ale s množstvom nezabudnuteľných zážitkov sa vrátili domov. A tu dodnes, deň čo deň, spomínajú, ako kedysi kraľovali.

Mgr. J. Fedašová

Noc v škole

Dňa 23. októbra 2009 sa na našej škole po prvý raz konala akcia Noc v škole.
Čo to bolo?
Do školy sme prišli v neobvyklom čase - o 17 hodine. Zložili sme si veci v telocvični a najsamprv sme sa naolovrantovali. Chutilo, akoby nie, veď nás čakalo veľa vecí, o ktorých sme ani netušili.
V telocvični školy pre nás panie učiteľky a vychovávateľky Martinka, Danka a Vierka prichystali súťaže, v ktorých sme sa ocitli v záhrade, v ZOO, v reštaurácii a pri ktorých bolo veselo.
A už bol čas na večeru. A po nej nastalo to pravé orechové...
Škola sa zahalila do tmy a my sme s baterkami hľadali indície, pretože v škole bol ukrytý poklad. Aký, to sme len hádali. Hľadali sme indície, jedna bola dokonca na školskom dvore, ale my sme sa tmy nebáli, veď boli s nami naše tety. Keď sme za indície získali všetkých 7 kľúčov, bolo pre nás hračkou nájsť poklad. Poklad bol úžasný - krásna chutná veľká torta.
Ale to už bolo veľmi neskoro, tak sme dojedli, umyli zúbky a hajde do postele, teda do spacákov v telocvični. Že sme zaspali okamžite, netreba ani rozprávať. Všetkých nás to hľadanie pokladu zmohlo.
Ráno nás čakali raňajky, zbalenie vecí, upratanie telocvične a čakanie na rodičov, ktorí si po nás o 10,30 hod prišli. Každý z nás si domov odniesol okrem zážitkov aj diplom, malú hračku a kúsok pokladu.

Mgr. Terézia Jarčušková, Spojená škola, Košice, Vojenská 13

Dom Svitania, n.o. aktuálne

V Dome Svitania, n.o., nám veľmi rýchlo ubieha čas...
Možno aj u vás boli len nedávno Vianoce, potom prebehli prázdniny
a letné pobyty sebaobhajcov či spoločné pobyty s miestnym ZPMP
a Vianoce tu máme znovu.

Zo života miestnych ZPMP

Počas roka od januára do októbra nás trápilo to, že sme mali oveľa menej práce pre chránené dielne ako v minulých rokoch. Spoločnosti a firmy si menej objednávali výrobky a všeobecne menej kupujú, sú to dôsledky ekonomickej krízy. Ale my sme sa jej rozhodli čeliť a robiť všetko pre to, aby sme vydržali a prekonali ju.
V apríli sme ukončili výborný projekt Dve nové dlhodobé pracovné miesta v chránenej dielni, ktorý nám podporila Nadácia VÚB, zamestnali sme Kamilku a Roberta a už máme v chránených dielňach 19 zamestnancov!
V projekte Jarnej výzvy Fondu GSK sme nakúpili pre chránené dielne potrebný materiál a polohovateľné stoličky pre krajčírky. Realizácia všetkých - minulých, súčasných aj budúcich - projektov je veľkou pomocou k trvalej udržateľnosti nášho zariadenia.
V októbri, najmä po Dni otvorených dverí v Dome Svitania, n.o., sa situácia zmenila. Začali prichádzať objednávky: na vianočné obrusy a ozdoby, stromčeky z textilu, na krabičky všetkých veľkostí, na niekoľko tisíc vianočných pozdravov... Niečo sme mali v sklade pripravené ako polotovary, nasadili sme všetky sily, zapojili sme našich dobrovoľníkov a rodinných príslušníkov. Vyrábali sme, rátali, balili, odovzdávali, robili nadčasy, skrátka všetko možné pre to, aby sme obrovský nápor zvládli.
Ani v dielni montáže a balenia nebolo cez rok dosť práce. V októbri sa roztrhlo

vrece s nábytkovým kovaním a pravidelne, každý týždeň až do konca roka sme dostávali materiál na montáž a zabalenie.
Je to presne tak, ako to v živote býva: buď všetko, alebo nič.

Aj v rehabilitačnom stredisku nám rok prebehol v rýchlom slede akcií, aktivít, projektov a zmien.
V projekte v spolupráci s Komunitnou nadáciou Bratislava sme vzdelávali našich klientov. Uskutočnili sme štyri odborné semináre na tému Euro, naša mena, Ja a moja budúcnosť, Hospodárenie s peniazmi, Podporované bývanie. Mali sme výborné lektorky z RC ZPMP v SR, zaujímavé témy a dobrú spätnú väzbu.
Priebežne počas roka prebieha tréning počítačových schopností a zručností, tiež nácvik optimálnej komunikácie na modelových situáciách a aj priamo na rôznych prezentáciách a konferenciách: napr. konferencia ZPMP v SR, Ústredia PSVaR, seminár APZ a pod.
Naši klienti sa zapojili do súťaže „O najlepšiu fotografiu“, s jej realizáciou a hodnotením bolo spojených veľa úsmevných príhod. Chlapci sa zapojili do 1. ročníka plaveckej súťaže a priniesli aj ceny.
Už tradične sa zúčastňujeme Radničkiných trhov, aktívne vystupujeme na Dni krivých zrkadiel, zúčastnili sme sa na Výtvarnom salóne.
Dom Svitania, n.o., dostal za prácu a činnosť v roku 2009 Cenu nadácie SOCIA za originálne poňatie sociálnej rehabilitácie ako neformálneho vzdelávania. Je to pre nás veľmi pozitívne, ale aj zaväzujúce ohodnotenie našej práce.

Na našej stránke nájdete Výročnú správu 2008, informácie a veľa fotiek z našej činnosti. Okrem toho aj pekné video, ktoré v Dome Svitania, n.o., urobila APZ Bratislava ako príklad dobrej praxe pri zamestnávaní občanov s postihnutím. Video bolo s úspechom prezentované na odbornom seminári APZ, n.o. a prezentujeme sa ním aj pri početných návštevách u nás v Dome Svitania, n.o. Tak ako každý rok sa pred odchodom na dovolenku rozlúčime pri vianočnej kapustnici. Zhodnotíme uplynulý rok, potešíme sa malými darčekmi a zaželáme si všetko dobré.
Milí čitatelia Informácií, aj Vám želáme pokojné Vianoce, veľa krásnych zážitkov a úspešné ukončenie roka. Tešíme sa na vzájomnú spoluprácu v roku 2010!

Stefi Nováková, riaditeľka Domu Svitania, n.o. a kolektív

Konferencia k 40. výročiu SPMP ČR

„Od pomoci k podpoře - Od péče k samostatnosti“

Zo zahraničia

V dňoch 9. - 10. októbra sa 10 zástupcov ZPMP v SR zúčastnilo na celoštátnej konferencii Společnosti pro podporu lidí s mentálním postižením v České republice (SPMP ČR) v Olomouci pod názvom „OD POMOCI K PODPOŘE - OD PÉČE K SAMOSTATNOSTI“. Konferencia bola zorganizovaná k 40. výročiu SPMP ČR. Otvoril ju Ing. Ivo Vykydal, predseda SPMP ČR, potom dostal slovo MUDr. Jan Jařab, člen kabinetu európskeho komisára pre zamestnanosť, sociálne veci a rovnaké príležitosti. Účastníkov a najmä sebaobhajcov pozdravil Jan Hamák, zástupca sebaobhajcov a zástupca SPMP ČR. O význame Dohovoru o právach osôb s postihnutím hovoril počas druhého dňa konferencie zahraničný hosť - pán David Towell, riaditeľ Centre for Inclusive Futures z Londýna, ktorý situáciu v ČR pozná, nakoľko bol v roku 1991 poradcom ministra zdravotníctva ČR. Hovoril aj o tom, že je dôležité, aby okolie vedelo, čo ľudia s mentálnym postihnutím chcú a podporovali ich v ich plánoch a cieľoch. Vysvetlil tiež, čo je to osobný plán a čo je jeho cieľom.

Oba dni konferencie boli vyplnené zaujímavými a podnetnými prednáškami a príspevkami. Tie mali široký záber a venovali sa rôznym otázkam, ktoré sa týkajú ľudí s mentálnym postihnutím a ich rodín. Zúčastnili sme sa aj workshopov na rôzne témy. Po nich bol pre účastníkov pripravený slávnostný prípitok. Pri tejto príležitosti zablahoželal k 40. výročiu SPMP ČR aj predseda ZPMP v SR pán Ladislav Krajčovič. Po prípitku nasledovala slávnostná večera. Po nej bolo naplánované vystúpenie hudobnej skupiny VEGA z DSP Skalice, v ktorej hrajú a spievajú aj ľudia s mentálnym postihnutím.

Už spomínané workshopy boli zorganizované so zameraním na tieto témy: Kvalita života ľudí s ťažkým mentálnym postihnutím, Integrácia a inklúzia v materských a základných školách Hnutie sebaobhajcov, Sexualita ľudí s mentálnym postihnutím, Správna podpora (asistencia) ľuďom s mentálnym postihnutím, Moje práva – Čo sú to ľudské práva, právo rozhodovať sa, niesť zodpovednosť, Človek s mentálnym postihnutím v práci, Videotréning interakcií – metóda podpory úspešnej komunikácie. Prinášame výsledky niektorých z nich.

Workshop Integrácia a inklúzia v materských a základných školách

(Lektorky Mgr. Pavla Baxová, riaditeľka o. s. Rytmus Praha)

Diskutovalo sa o inkluzívnom vzdelávaní, predovšetkým detí s mentálnym postihnutím. Inklúzia je cesta, ako poskytnúť spoločné vzdelanie všetkým žiakom bez ohľadu na zdravotné postihnutie, sociálne a spoločenské prostredie (prisťahovalci). Jednou z dôležitých podmienok inkluzívneho vzdelávania je, že žiaci v triede sú približne rovnakého veku. K inklúzii nestačí, ak riaditeľ presvedčí jednu pani učiteľku, aby zobrala do svojej triedy žiaka s mentálnym postihnutím. Musí sa zmeniť celá škola, všetci učitelia musia byť informovaní, vedieť a byť pripravení na to, že v ich škole sa vzdelávajú „iní“ žiaci. Spolupráca s rodinou takýchto žiakov sa musí zintenzívniť. Individuálny vzdelávací plán vždy vytvára kolektív učiteľov a jeho súčasťou je aj rodič, ktorý ho podpisuje. Čo je dôležité, plán nevychádza z rozsahu vyučovacích osnov (čo musí žiak v príslušnom ročníku zvládnuť), ale zo schopností dieťaťa a jemu sa prispôsobuje rozsah učiva.
Z výskumov, ktoré sa o inkluzívnom vzdelávaní robili v r. 2007 a 2008 na 70 školách v Českej republike vyplýva, že sa nezvyšuje počet detí s mentálnym postihnutím v bežných školách, v Prahe dokonca tento počet klesá.
Dôvody odmietania inkluzívneho vzdelávania:

- strach zo straty zamestnania (pedagógovia základných špeciálnych škôl),
- strach z novej zodpovednosti (pedagógovia základných škôl),
- učitelia nie sú pripravení na vzdelávanie žiakov s postihnutím („Ja som nechcel učiť deti so špecifickými potrebami, ak by som bol chcel, išiel by som študovať špeciálnu pedagogiku.“)
- nemám čas na vytváranie individuálnych programov,
- ostatné deti v triede budú trpieť, keď sa budem venovať žiakom s postihnutím.

Spoločnosť a ani žiaden človek nemá právo nikoho vyčleňovať. Rodič dieťaťa s postihnutím sa má pýtať: „Prečo posielate moje dieťa do špeciálnej školy?“
Prečo by mal rodič dieťaťa s postihnutím obhajovať jeho právo na vzdelávanie spôsobom ako ho majú ostatné deti?

Workshop Správna podpora ľuďom s mentálnym postihnutím

(Lektori: Bc. Radek Kalfus, riaditeľ o.s. Podpora samostatnosti OSA, Dita Vojířová, pracovníčka o.s. Podpora samostatnosti OSA)

Cieľom workshopu bolo hovoriť o tom, čo vlastne podpora je a ako taká podpora ľuďom s mentálnym postihnutím vlastne vyzerá; čo je samostatnosť a osamostatňovanie. Je podpora to isté ako starostlivosť? Aká je to správna podpora? Nikto nám nevie dať jednoduchý návod ako niekoho správne podporovať. Podpora je vždy individuálna a záleží od človeka, ktorému ju dávame.
Starostlivosť je pojem nevyhovujúci, nechceme sa o ľudí s mentálnym postihnutím len starať, chceme sa niekde dostať, posunúť sa k ich podpore.
Napriek tomu netreba dávať oba pojmy do protikladu. Podpora je širší pojem a zahrňuje aj starostlivosť. Nezavrhuje sa starostlivosť, ale len ako súčasť podpory človeka.

Porovnanie obsahov pojmov:

Starostlivosť	Podpora
závislosť	stimulácia
pasívna	aktivizácia
zabezpečuje základné potreby	rozvoj samostatnosti
bezpečie	presadzovanie názoru
istota	vývoj k lepšiemu
potláčanie práv	socializácia
nesamostatnosť	empatia vôle, záujem o uplatnenie vôle
	práva s rizikom

Workshop Kvalita života ľudí s ťažkým mentálnym postihnutím

(Lektorka Mgr. Petra Staňková, zástupkyňa riaditeľky ZŠ špeciálnej a MŠ špeciálnej Modrý kľúč a matka)

Kvalita života znamená vlastne pocit dobra, všetko to, čo považujem pre seba za dobré, normálne.
Čo ovplyvňuje kvalitu života:

- konkrétne splniteľné ciele
- vnútorne zvolené ciele
- približovanie sa k celoživotnému zameraniu
- ciele zamerané na prehlbovanie vzťahov
- súlad snáh , zámerov a cieľov

Ako môže človek s ťažkým mentálnym postihnutím vyjadriť svoje pocity? Môže použiť rôzne vyjadrovacie prostriedky.

Nástroje na pozitívne ovplyvňovanie kvality života ľudí s ťažkým mentálnym postihnutím:

1. **citlivosť** /empatia/

- k sebe, k druhému – ponúkli sme prostriedky, ale je neustále nespokojný

2. **vedomosti**

- „vcítenie" – ťažký proces, priorita zistiť toto u seba, prečo sa dá niekedy lepšie poznať, ako poznať svoje emócie. Pomôže využívanie rôznych relaxačných techník, zážitkové akcie – keď je človek vyťažený a unavený, ťažko môže byť citlivý k druhému človeku
- bazálne stimulácie, dotyky, nastavenie, zmyslová stimulácia, psychoterapie, terapie /vodou – pohybom vo vode/, podporná reč, ukazovanie obrázkov, používanie techniky – klapky, počítač

3. **otvorenosť k spolupráci**

- ak si myslíme, že všetky potreby dokážeme zabezpečiť iba my, nebudeme mať tú citlivosť
- ak rodič bude dbať o to, aby sa sám cítil úplne dobre, potom môže byť dobre citlivý s mentálne postihnutým človekom
- rodičia sú tí, ktorí svoje dieťa posúvajú

Workshop Sexualita (a vzťahy) ľudí s mentálnym postihnutím

(Lektorky Hana Šimáčková a Jitka Ogurčáková, Skok do života, o.p.s.)

Cieľom workshopu bolo poskytnúť informácie o tom, ako sa venujú téme sexualita s dospelými ľuďmi s ľahkým mentálnym postihnutím. Sexualita by sa mala s ľuďmi riešiť a nie odsúvať do úzadia. Organizácia Skok do života poskytuje ambulantné služby. S klientmi pracujú skupinovo a individuálne. Skupina sa skladá z maximálne 5 účastníkov, pracujú s nimi 2 pracovníci. Tému si vyberá skupina, klient má vždy možnosť odísť. Každý klient má možnosť požiadať o individuálne stretnutie, môže si vybrať poradcu, riešiť konkrétny problém.
Témy, ktorým sa venujú sú: vzťahy, láska, rodina, škola, televízia, techniky ako sa masturbuje, čo mám robiť pri milovaní.
Čo treba klientov naučiť?
Poznať priority, mať možnosť výberu, niesť zodpovednosť za svoje rozhodnutia, keď nerozumiem, viem kde sa spýtať.
Čo je pre mňa dôležité?
Potreby v láske, kompenzačné mechanizmy.
Pracovníci, ktorí pracujú s cieľovou skupinou musia prekonať vlastnú ostýchavosť, musia vedieť prijať vlastnú sexualitu. Je potrebné vytvoriť prostredie dôvery, poskytovať úplné a pravdivé informácie, vybrať podstatné informácie, pozitíva i negatíva. Použiť všetky dostupné prostriedky – texty, obrázky, filmy. Je potrebné riešiť konkrétne potreby konkrétneho klienta, motivovať ho k poznávaniu a poskytnúť informácie ešte skôr, ako vzniknú problémy.

Zo zahraničia

Workshop Videotréning interakcií – VTI – metóda podpory úspešnej komunikácie

(Lektorka Mgr. Lada Chaloupková – videotrénerka a supervízorka)

Videotréning interakcií (VTI) je špeciálna metóda, ktorá vznikla v Holandsku začiatkom 80. rokov a v súčasnosti sa používa v mnohých krajinách Európy ako progresívna metóda pomoci. Je založená na princípoch dobrej komunikácie a na jej podrobnej analýze.
VTI spočíva v tom, že video tréner pri rozhovore s rodičmi/klientmi zistí, čo potrebujú zmeniť, natočí krátke videozáznamy bežných situácií a následne urobí analýzu záznamu. Potom spoločne uvažujú o iných riešeniach ťažkých situácií. Pri rozbore sa dohodnú na najbližšom cieli, o ktorý sa chcú usilovať.

Fázy priebehu VTI
VTI prebieha v nasledujúcich piatich fázach:
1. Prvý kontakt s rodinou - Video tréner a rodina si dohodnú cieľ, na ktorom budú spoločne pracovať.
2. Nahrávanie - Pri prvej návšteve v rodine alebo v škole dochádza k mapovaniu situácie, k porozumeniu problému a k rozpoznaniu možností a zdrojov celej rodiny, prípadne školy. Záznam spravidla trvá 10 – 15minút.
3. Analýza videozáznamu - Nafilmovanú situáciu si video tréner prehrá a urobí analýzu, t. j. pripraví momenty, na ktorých pri rozbore ukáže, ako reagujú na iniciatívy dieťaťa. S nimi budú ďalej pracovať. Snaží sa zachytiť prvky úspešnej komunikácie. Vyberá také momenty, ktoré budú dôležité pre to, aby mohla rodina urobiť konkrétne kroky k stanovenému cieľu. Základom každej komunikácie je iniciatíva a príjem.
4. Rozbor - Rozhovor s rodičmi/učiteľom nad vybranými momentmi im poskytuje spätnú väzbu a je kľúčovou časťou procesu VTI. Pri tomto rozhovore pomáha video trenér rodičom/učiteľom objaviť to, čo funguje, to čo si často tak málo uvedomujú. Môžu tak zistiť veci, ktoré si predtým vôbec nevšimli, a pokúšať sa o postupné zmeny v každodennom živote. Po rozbore sa video trenér s nimi dohodne na najbližšom malom cieli.
5. Ukončenie práce - Práca sa končí, keď dôjde k splneniu vopred dohodnutej zákazky. Video trenér sa s rodinou /učiteľom na ukončení práce obvykle dohodne.
O skončenie práce môžu však požiadať aj sami klienti.

Workshop Hnutí sebeobhájců

Na úvod sa prezentovali zástupcovia skupín sebaobhajcov zo Slovenska – Richard Drahovský a Juraj Šuster. Prezentácia bola zameraná na predstavenie hnutia sebaobhajcov na Slovensku a tiež na to, ako založiť skupinu sebaobhajcov. Richard aj Juraj boli vysoko ocenení – jednak potleskom, ale najmä záujmom ostaných účastníkov workshopu, ktorí sa v priestore po prezentácií, určenom na diskusiu, živo zaujímali o rôzne detaily a podrobnosti stretávania sa skupín na Slovensku. Naši zástupcovia zvládli vystúpenie výborne! Po nich nasledovala prezentácia zástupcov skupiny sebaobhajcov z Prahy. Skupinu z Prahy tvoria 6 sebaobhajcovia, takmer všetci boli na prezentácii prítomní. Prezentácia bola zameraná na predstavenie činnosti skupiny, so zreteľom na zahraničné cesty a rôzne poznávacie zájazdy, výlety, ktoré skupina podniká. Skupina sa stretáva 1 krát do mesiaca, ale asistenti (aj samotní sebaobhajcovia) by radi zvýšili túto frekvenciu stretnutí.
Na záver sme si vypočuli prezentáciu sebaobhajcovia z okolia Olomouca. Prezentácia bola, podobne ako prezentácia sebaobhajcovia z Prahy, zameraná na predstavenie činnosti skupín z okolia Olomouca.
Na záver prezentácie sme mali možnosť nahliadnuť do časopisu, ktorý si sebaobhajci sami píšu a vydávajú. Atmosféra na workshope bola výborná, nakoľko Richard a Juraj oslovili všetkých prítomných, živo sme komunikovali o možnej spolupráci v budúcnosti, v rámci ktorej by sme si radi vymenili skúsenosti so skupinami sebaobhajcov z Čiech.

Spracovali **Mgr. Miroslava Petrovičová** a **Bc. Miroslava Vávrová** na základe príspevkov od účastníkov konferencie

Výtvarný salón

Dozvuky z Výtvarného salóna ZPMP 2009

Po minuloročnej vernisáži v Malackách sa Výtvarný salón ZPMP presťahoval do protiľahlého kúta našej republiky. Štrnásty ročník sa po prvýkrát konal na východe, čo bolo aj výzvou a skúškou vlastnej vitálnosti tohto projektu. Organizačné žezlo prevzalo ZPMP vo Vranove nad Topľou. V priebehu dvoch mesiacov bolo do strediska ZPMP DSS-PRC vo Vranove zaslaných vyše tristo prác z približne štyridsiatich organizácií poskytujúcich sociálne služby pre deti a dospelých ľudí s mentálnym postihnutím. Prvou výzvou bola samotná kategorizácia prác, pretože množstvo použitých techník znemožňovalo uplatnenie jednoduchého stratifikačného kľúča podľa konkrétneho výtvarného spôsobu. Po niekoľkonásobnom triedení sa práce rozdelili na základe podobnej výtvarnej metódy do deviatich kategórií: maľba, kresba, kombinovaná technika, koláž, grafika, počítačová grafika, fotografia, keramika a úžitkové umenie. Neľahkú úlohu však mali aj členovia poroty, ktorí museli vybrať z nepreberného množstva subjektívne hodnotných vyjadrení ocenené práce. Aj napriek dvom vylučovacím kolám sa po porade dohodli oceniť až 55 prác, ktoré vybrali podľa dohodnutých estetických kritérií so zreteľom na emocionalitu výpovede. V porote sa tento rok stretli výtvarník Miroslav Kudzia, akademický maliar Dušan Sekela, Mgr. Art. Martin Knut, výtvarníčka Beáta Halandová a Mgr. Ján Jankiv. Záštitu nad Výtvarným salónom ZPMP prevzala PhDr. Jana Kresáková, generálna riaditeľka sekcie menšinových a regionálnych kultúr MK SR, ktorej príhovor sme uverejnili v predchádzajúcom čísle nášho časopisu.Výtvarné diela boli inštalované vo výstavných priestoroch Mestského domu kultúry. Viac ako dvesto vystavených prác sa snažilo reprezentovať všetky organizácie v mnohorozmernosti tvorivého vyjadrenia, pričom sa kládol dôraz na to, aby každého autora alebo kolektív na výstavných paneloch približovala aspoň jedna práca. Samotná vernisáž sa konala dňa 2. októbra 2009 za prítomnosti vedúcej sociálneho odboru PSK pani Ďorďovej, riaditeľa úradu práce vo Vranove pána Ragana, primátora mesta pána Leša, členky predsedníctva ZPMP v SR pani Ševkovej, zástupcov Sociofóra pani Wolekovej a pani Semaňákovej, riaditeľa MsDK vo Vranove pána Kobielského, poslancov mestského zastupiteľstva a samozrejme vystavujúcich a širšej verejnosti. Po oficiálnych

príhovoroch nasledoval hudobno-dramatický program klientov DSS-PRC Dúha pod názvom „Sedem farieb dúhy“, vystúpenie Mernických mažoretiek a spevácky výkon členky ZPMP Vranov Michaely Pinkošovej. Slávnostné otvorenie ukončila recepcia, počas ktorej sa bližšie zoznámili členovia jednotlivých združení a prediskutovali medzi sebou svoje názory a postrehy na život a možnosti sebarealizácie občanov s mentálnym postihnutím. Návštevnosť zo všetkých končín Slovenska a záujem médií napokon usporiadateľov dostatočne presvedčil o opodstatnenosti putovania podobných podujatí po miestnych organizáciách, ktoré majú aj touto cestou možnosť zviditeľniť svoje aktivity.

Bc. Anna Jankivová

Najlepší priateľ človeka

O canisterapií som toho nevedela nič. Až kým som náhodou nespoznala Silviu. Svojím zaujímavých rozprávaním a znalosťami ma už dávnejšie priviedla k myšlienke, že by som ju mohla predstaviť aj vám, milí čitatelia. Ak o canisterapií viete len toľko, že sa nejako týka psíkov, a chceli by ste sa dozvedieť viac, začítajte sa do rozhovoru s canisterapeutkou Silviou Strečkovou.

Terapie

Vedela by si nám priblížiť historické začiatky canisterapie?
Prvé používanie psa pri terapii sa uskutočnilo v 9. storočí v Gheelu v Belgicku, a to u ľudí so zdravotným postihnutím. Vážnejší záujem o účinky canisterapie na klientov sa začal objavovať až v 19. storočí. Určitým zlomovým bodom boli svetové vojny, vďaka ktorým sa začalo rozširovať používanie psov v nemocniciach, ako zdroj psychického zdravia pre rekonvalescentov. Terapeutické pôsobenie psa do klinickej psychológie v 70. rokoch 20. storočia zahrnul psychiater Boris M. Lewinson, ktorý zistil, že jeho nehovoriaci klienti pri náhodnom stretnutí so psom prehovorili. Dokázal, že vplyv terapeutického pôsobenia psa môže uľahčiť a urýchliť terapeutický proces.

Aká je tvoja osobná, canisterapeutická, história?
Všetko sa začalo pred štyrmi rokmi keď som sa stretla s pani Fridrichovou z kynologického klubu Ekoiuventa, kde som prvýkrát počula o canisterapii. Veľmi ma nadchla možnosť pomáhať iným ľuďom, podeliť sa s nimi o lásku, ktorú psy vedia bezprostredne rozdávať. Absolvovali sme si u nej skúšku základnej ovládateľnosti mestského psa, pri ktorej boli posúdené naše schopnosti ako canisteraputického tímu. Potom sme pravidelne chodievali na „cvičák“ a precvičovali poslušnosť, aby sme sa už o rok neskôr zúčastnili canisteraputického semináru a skúšky. Bola som nadšená, keď sme si o rok domov zo semináru doniesli náš prvý canisterapeutický certifikát.

Predpokladám, že náročným výcvikom si musia prejsť najmä naši štvornohí kamaráti...
Áno, cvičiť so psom treba neustále. Najdôležitejšia je včasná socializácia šteňaťa. Najlepšie je začať cvičiť základnú poslušnosť psa od štvrtého mesiaca, správny výber cvičiska je tiež dôležitý. Majiteľ psa sa naučí správne ovládať psa, ale i pes získa správne sociálne skúsenosti medzi ostatnými psami. Pes vhodný na canisterapiu má byť vyrovnanej povahy, kamarátsky k ľuďom aj psom, poslušný, pokojný a spoľahlivý. Nesmie byť agresívny, bojazlivý, nervózny a zákerný. Dôležité je aby psovod poznal svojho psa, dokonale ovládal jeho neverbálnu komunikáciu, vedel predvídať jeho správanie. Naši canisterapeuti sa posudzujú počas cvičenia po celý rok, nakoľko sa nedá efektívne posúdiť povaha psa na základe jedného víkendu. Ak chceme vychovať psa na canisterapeutickú prácu, treba ho od veku šteniatka vystavovať rôznym situáciám – cesta autobusom, autom, výťah, eskalátory, rozvíjať kontakt s malými deťmi, so psami a inými zvieratami, s imobilnými a staršími ľuďmi atď.

Hodia sa na canisterapiu všetky psie plemená?
Neexistuje presná definícia plemena vhodného na canisterapiu, pomerne rozšírené a obľúbené sú labradorské retrievere, ktoré sa využívajú aj ako asistenčné psy. Canisterapeutom sa môže stať malý bišónik, ale aj veľký bernský salašnícky pes, nezáleží na plemene a veľkosti, ale na povahových vlastnostiach psa. Každé plemeno bolo dlhoročne geneticky upravované krížením pre získanie daných vlastností, ale i tak každý pes je jedinečný, má iné povahové vlastnosti a výchovou sa môžu tieto vlastnosti ešte zdokonaliť. Canisterapeutom sa môže stať aj kríženec.

Ako canisterapia pomáha?
Canisterapia sa uplatňuje ako psychoterapeutická metóda, ktorej úlohou nie je liečiť fyzické zdravie človeka, ale motivovať ho k rehabilitácii a povzbudeniu imunity prostredníctvom psychiky. Jej úlohou je pomáhať riešiť také situácie, kde iné metódy zlyhávajú. K prirodzeným vlastnostiam psa patrí schopnosť podriadiť sa človeku a komunikovať s ním. Pes svojím prirodzeným správaním dokáže aj v najťažších situáciách navodiť nenásilnou formou priaznivú atmosféru, ktorá uvoľní klienta natoľko že sa stane prístupnejším pre liečbu. Canisterapia je teda len prostriedok, pomocou ktorého sa lekár, psychológ, liečebný pedagóg, rehabilitačný pracovník či špeciálny pedagóg ľahšie skontaktuje so svojím klientom.

Komu môže canisterapia pomôcť? Akých klientov máš najčastejšie ty?
Pes môže pomôcť každému, kto má rád zvieratá. Podľa môjho názoru, pri napĺňaní potrieb lásky, prijatia, spolupatričnosti, uznania, úcty a sebaaktualizácie dokáže byť pes verný pomocník. Pes v nás vzbudzuje pocit, že nie sme tak úplne sami, niekto na nás po návrate domov čaká, niekto nás potrebuje, niekto o koho sa musíme postarať. Pes nám nepriamo zvyšuje naše zdravé sebavedomie. Canisterapia je vhodná tak pre ľudí s mentálnym či telesným postihnutím, ako aj pre seniorov a deti. Dôležite je vybrať vhodného psíka, napr. westíka vieme dobre využiť k malým deťom, starším a imobilným ľuďom alebo k autistom. Naopak veľkých psov ako je doberman, doga môžeme využiť k adolescentom, k dospelým ľuďom s agresívnymi sklonmi, veľký pes vzbudzuje rešpekt, stojí za povšimnutie. Ja mám dobermanku, takže mojimi najčastejšími klientmi sú staršie deti alebo dospelí ľudia. Tiež sa mi osvedčila pri starších deťoch rómskeho etnika - vzbudila u nich rešpekt, ľahšie sa potom s nimi nadväzoval kontakt.

Sme združenie pomáhajúce ľuďom s mentálnym postihnutím, čo si myslíš - môže mať canisterapia priaznivé účinky aj na nich?
Pes rýchlo chápe neverbálnu komunikáciu a preto je obrovským prínosom pre jednoduchosť komunikácie pre ľudí s mentálnym postihnutím. Pomáha rozlišovať spoločenské situácie a porozumieť ľuďom z okolia, vie vycítiť náladu a úmysly druhých a dá to preukázateľne najavo. Pes pomáha nájsť duševnú rovnováhu a prelamuje bariéry okolitého sveta. Pes je výborným pomocníkom pri rozvoji emocionálnych, sociálnych a psychologických schopností jedinca, napr. hladkanie psa upokojuje klientovu túžbu po nežnosti. O psa je potrebné sa starať (pes potrebuje piť, jesť), čím dáva jedincovi pocit potrebnosti a závislosti na ňom, malý pes u jedinca rozvinie ochranársky postoj, veľký pes u jedinca rozvine pocit bezpečia a rešpektu... Z hľadiska rozvoja rozumových a komunikačných schopností môžeme povedať, že pes je veľkým zdrojom informácií, prostredníctvom psa sa zlepší slovná zásoba, pes motivuje jedinca hovoriť o ňom, pes nekritizuje naše artikulačné chyby, tvári sa vždy dobre naladený. Canisterpia je jednoznačne vhodná alternatívna metóda pre ľudí s mentálnym postihnutím.

V akých priestoroch sa canisterapii treba venovať?
Najvhodnejší priestor je samostatná tichá miestnosť, kde sa môžeme nerušene venovať klientovi.
Pri polohovaní nám zase pomáha muzikoterapia, veľká podložka na ktorú si ľahne klient so psom, tmavá miestnosť. Canisterapiu môžeme robiť aj vonku, prostredníctvom hry cvičiť jemnú a hrubú motoriku.

Prezraď nám niečo o svojich canisterapeutických plánoch do budúcnosti...
Mojou túžbou je naďalej pomáhať ľuďom prostredníctvom canisterapie. Mám psa, ktorý má päť rokov, teraz je vo svojej najlepšej životnej fáze, verím, že nájdeme ešte veľa klientov. Rada by som našla vhodnú organizáciu, kde by sme mohli pravidelne dochádzať a pomáhať. Často narážam na neochotu a nevedomosť personálu, ktorí nechcú vpustiť psa do budovy a pritom by ich klientom pes dokázal veľmi pomôcť.

Ďakujem za rozhovor!
So **Silviou Strečkovou** sa rozprávala **Miroslava Vávrová**

Kráčať s dobou...

Naše aktivity

Vedieť pracovať s počítačom, alebo internetom vôbec nie je samozrejmosť. Hoci, dnes už to od nás očakávajú všetci zamestnávatelia, priatelia, škola... A pri tom pred 15 rokmi sme sa zaobišli aj bez nich. A tiež bez mobilov, MP3, MP4, prenosných DVD prehrávačov, notebookov... Nič sa nedá robiť, doba sa zmenila. Rýchlo a technickým smerom. Mnoho z nás sa muselo s novými výzvami popasovať, ale všetci sme to viac či menej úspešne zvládli. Ak sme sa však s modernou technikou trápili my, a potrebovali sme niekoľko hodín tréningu, kým sme jej prišli na chuť, predstavme si, aký veľký problém môže predstavovať pre našich priateľov, deti, kolegov, klientov s mentálnym postihnutím.
Na jar 2009 sme na republikovej centrále ZPMP v SR rozbehli projekt (Re)start!, v rámci ktorého sme vybavili počítačovú miestnosť v našich priestoroch a záujemcom ponúkli možnosť prihlásiť sa na kurz základov práce s počítačom. To všetko s podporou Bratislavského samosprávneho kraja a Nadácie Slovenskej Sporiteľne. Po prázdninách sme to skúsili aj s internetom. Kým počas horúcich letných dní sme zavádzali internet, na jeseň sme otvorili kurz Internet je môj kamarát. Zúčastnilo sa ho 14 ľudí. Počas kurzu boli vypracované učebné materiály v ľahko-čitateľnom štýle, ktoré im pomohli priblížiť sa k internetu a jeho možnostiam. V decembri kurz skončil. A my sme boli zvedaví na spätnú väzbu.
Richard: Tento kurz som sa rozhodol navštevovať preto, lebo som sa chcel naučiť viac o počítači a internete. Najviac sa mi páčila téma bezpečnosť a zakladanie si e-mailovej schránky. V budúcnosti by som rád šiel aj do väčšej hĺbky – ako sa inštalujú programy, viac o novom Windows.
Róbert: Prihlásil som sa, aby som vedel viac na počítači. Aby som sa niečo nové naučil. Potom to budem môcť využiť, keď sa raz zamestnám. Kurz mi priniesol veľmi veľa, lebo viem poslať e-mail. Som spokojný, veľmi som rád. Ešte by som sa chcel naučiť narábať s webkamerou.
Peter: Prišiel som sem, aby som sa všetko naučil. Čo je to e-mail a tak. Všetko sa mi veľmi páči. Určite by som chcel aj pokračovanie.
Evka: Pre tento kurz som sa rozhodla, aby som sa niečo nové naučila. Aby som sa zdokonalila, lebo už dlho som nepracovala s počítačom. S kurzom som spokojná. Najviac sa mi páčilo telefonovanie cez Skype, to, že vidím človeka, s ktorým telefonujem. A že si môžem pozerať rôzne stránky. Ešte ma mrzí, že neviem robiť webové stránky. To by som sa chcela naučiť.
Martin: Chodím sem preto, lebo v praktickej škole som nikdy nemal počítač ako odborný predmet. Takže som rád, že mám tento krúžok. Je to pre mňa užitočné, aby som ho navštevoval. Najviac ma potešil Skype. Je to telefonovanie cez počítač. Skúšal som si takto telefonovať s Miškou, Evkou a Ferkom. A je tam aj webkamera.
Keď telefonujeme a je tam obraz toho, s kým hovoríme, je to videokonferencia.

Bc. Miroslava Vávrová v spolupráci s účastníkmi internetového kurzu Internet je môj kamarát **Richardom Drahovským, Róbertom Vladárom, Petrom Srnánkom, Eva Olejárová a Martin Grúň.**

Projekt Internet je môj kamarát finančne podporili Bratislavský samosprávny kraj, Nadácia Slovenskej Sporiteľne, Nadácia Tatra banky a Nadačný fond Slovak Telekom.

Knižnica

Uplynulý rok k nám bol veľmi štedrý. Na pulty kníhkupectiev priniesol mnoho zaujímavých kníh, z ktorých niektoré by sme radi predstavili aj vám. Aby sme rok 2009 neprechválili, nájdete tu aj knihy z roku predchádzajúceho – 2008. Prajeme príjemné čítanie.

Libor Novosad:

Poradenstvo pro osoby se zdravotním a sociálním postižením, Portál, 2009, 272 strán

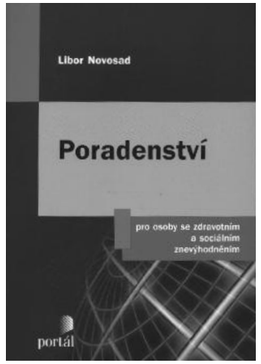

Nová monografie tematicky nadväzuje na predchádzajúcu publikáciu Základy špeciálneho poradenstva a reflektuje najnovší vývoj v oblasti poradenskej pomoci znevýhodneným ľuďom. Venuje sa východiskám, princípom a metodike poradenskej pomoci ľuďom so zdravotným a sociálnym znevýhodnením, charakterizuje základné poradenské inštitúcie a približuje ich aktivity. Zaoberá sa tiež otázkami inklúzie osôb so zdravotným postihnutím a sociológii hendikepu, sociálnymi službami i systémom ucelenej rehabilitácie. Kladie dôraz na individuálne metódy práce s ľuďmi v nepriaznivej životnej situácii a uvádza konkrétne príklady z praxe i námety k zamysleniu. Publikácia je vítanou študijnou literatúrou pre špeciálnych pedagógov, sociálnych pracovníkov, sociálnych pedagógov, učiteľov, poradcov, zdravotníkov, a môže byť vodidlom či zdrojom informácií aj pre rodičov a samozrejme i pre samotných ľudí s postihnutím a rôzne pomáhajúce organizácie.
PhDr. Mgr. Libor Novosad, Ph.D., prednáša na Technické univerzite v Liberci. Vydal niekoľko článkov a publikácií, je členom niekoľkých odborných združení a držiteľom uznania Výboru dobré vůle Olgy Havlové za prácu v oblasti integrácie ľudí so zdravotným postihnutím.

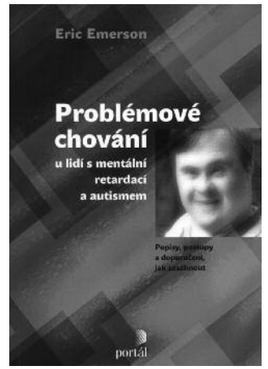

Eric Emerson:

Problémové chování u lidí s mentální retardací a autismem, Portál, 2008, 166 strán

Ťažká mentálna retardácia často vedie k problémovému chovaniu, ktoré môže zahŕňať agresivitu, sebapoškodzovanie, sklony k deštruktívnemu správaniu, hyperaktivitu, nevhodné sexuálne alebo spoločenské správanie a neobvyklé návyky. Takéto správanie nepriaznivo ovplyvňuje zdravie a bezpečnosť tak človeka s postihnutím, ako aj toho, kto sa o neho stará. V knihe autor zhromaždil vyčerpávajúci prehľad najnovších poznatkov o charaktere, epidemiológii a príčinách problémového správania súvisiaceho s mentálnym postihnutím a zároveň poskytuje cenné vodidlo, ako v konkrétnych situáciách zasiahnuť. Kniha je nevyhnutnou pomôckou pre psychológov, psychiatrov, špeciálnych pedagógov a ďalších pracovníkov starajúcich sa o ľudí s mentálnym postihnutím.
Prof. E. Emerson je skúseným odborníkom v oblasti mentálneho postihnutia.
Aktívne riadi radi výskumov a o mentálnom postihnutí prednáša na univerzitách.

Veselo a s láskou o autizme.

Zbierka láskavých a veselých príbehov zo skutočného života. Zostavil R. Wayne Gilpin

Vydalo vydavateľstvo Európa, Bratislava 2009, 110 strán

Zostavovateľ sústredil v knihe mnoho krátkych príbehov, ktoré sám zažil so svojím 16-ročným autistickým synom Alexom alebo mu ich poslali rodičia a priatelia autistických detí z celej Ameriky. Sú to príbehy najmä veselé, dojemné, ktoré hovoria o tom, ako vidia svet autisti – jednoducho, priamo tak, ako sa javia, úprimne a doslovne, nie ako ich chápeme pod vplyvom konvencií a spoločenských pravidiel. Momentky zo života, kde je napriek hendikepu radosť zo života, láska, smiech.
Zostavovateľ knihy je bývalý prezident a tajomník Americkej autistickej spoločnosti. Venuje sa profesionálne vzdelávaniu a publicistike.

Poďakovanie

Združenie na pomoc ľuďom s mentálnym postihnutím v SR zo srdca ďakuje **všetkým dobrým ľuďom, všetkým dobrovoľníkom**, vďaka ktorým sme mohli zrealizovať množstvo krásnych aktivít a organizáciám, ktorí materiálne a finančne prispeli na realizáciu našich projektov a aktivít, konkrétne: MPSVR SR, MK SR, MV SR, Nadácia otvorenej spoločnosti, Bratislavský samosprávny kraj, Nadácia pre deti Slovenska, Nadácia Slovenskej sporiteľne, Nadácia Tatra banky, Nadačný fond Slovak Telekom Nadácie Intenda, Nadácia Pontis, Mestská časť Bratislava Staré mesto, Mestská časť Bratislava Dúbravka, ČSOB, Wüstenrot stavebná sporiteľňa, a.s., UniCredit Bank Slovakia, a.s., Slovenské elektrárne, a.s., sponzorom i jednotlivcom.
Ďakujeme tiež všetkým priaznivcom, ktorí nám **venovali 2%** dane z príjmu.

Za **výbornú spoluprácu** ďakujeme Mgr. Silvii Kubánkovej, Mgr. Pati Garajovej – Jarjabkovej, Mgr. Marianne Záhradníčkovej, Mgr. Zuzane Kollárikovej, Mgr. Magde Papánkovej, Marte Papánkovej, Mgr. Mariánovi Horaničovi, Mgr. Art. Ladislavovi Neshybovi, PhDr. Viere Záhorcovej, Agnese Perscheovej, Kristíne Kramaricsovej, Andrei Huczmanovej, Lucii Takáčovej, Zuzane Homolovej, Danici Bubelínyovej, Gabike Kormanovej, Lucii Radovičovej, Ľubomírovi Farbovi, Miroslavovi Mišovi, Richardovi Drahovskému, Anne Rehákovej, Mgr. Kataríne Šelestiakovej, Mgr. Michaele Hirčkovej, Miroslavovi Mišovi jr., Mgr. Soni Holúbkovej, Ivanovi Pavlíčkovi, PaedDr. Miluši Budayovej, Mgr. Marici Šikovej, Mgr. Márii Chorváthovej, Ondrejovi Jariabkovi.

Úprimne ďakujeme za spoluprácu **členom Predsedníctva** ZPMP v SR: Mgr. Ladislavovi Krajčovičovi, Mgr. Ľubici Vyberalovej, JUDr. Zuzane Stavrovskej, PhDr. Alene Repiščákovej, PhDr. Terézii Semaňákovej, PhD., Mgr. Stefi Novákovej, PhDr. Eve Števkovej, Mgr. Agi Zelenej, Dušanovi Novákovi, **revíznej komisii**: Ing. Daniele Kočišovej, Viktórii Nawalányovej, **predsedom miestnych ZPMP a riaditeľom neziskových organizácií združených v ZPMP v SR, sebaobhajcom, všetkým dobrovoľníkom, rodičom, externým spolupracovníkom a zamestnancom Republikovej centrály**, Spojenej škole na Švabinského 7 v Bratislave **a firmám** UMO, s.r.o., Zuzana Chmelová, Edita Zuzana Urbanová, Marketing and Business Group, s.r.o, Rekreačné zariadenie Toliar v Kremnici, Hotel Kyjev – pani Dőmeová, Hotel Biela medvedica v Bystrej, Hotel Medium v Bratislave, Awax – Ing. Edo Kruzslík, Le Cheque Dejeuner, s.r.o., Full Servis, s.r.o., L.K. Permanent, A.B.I.E.S., s.r.o., BIG-MÉDIA, M&BG, KŠP, s.r.o., Audio-video-produkcie, Mgr. Peter Slamečka, Trigon Production, MadHand foto, Ivan Čermák, Dolis, s.r.o., DK Lúky Bratislava – Petržalka.

Ďakujeme všetkým **prispievateľom časopiso**v INFORMÁCIE ZPMP v SR a TO SME MY!

Ďakujeme všetkým ľuďom dobrej vôle, ktorí nám pomohli **zrealizovať Deň krivých zrkadiel, Výtvarný salón 2009 a tri rekondično-integračné pobyty**.

Ďakujeme za výbornú spoluprácu **všetkým medzinárodným i národným partnerským, mimovládnym a neziskovým organizáciám a inštitúciám**, ktoré spolu s nami v roku 2009 pomáhali skvalitňovať život občanov s mentálnym postihnutím a ich rodín:
Inclusion Europe, Inclusion International, Mental Disability Advocacy Center (MDAC), Lebenshilfe Marburg Nemecko, Lebenshilfe Boerdeland Nemecko, ÉFOÉSZ Maďarsko, SPMP Česko, Združeniu sebaobhajcov Slovenska, Národnej rade občanov so zdravotným postihnutím v SR, Slovenskej humanitnej rade, Asociácii organizácií občanov so zdravotným postihnutím v SR, OZ Inklúzia, Agentúre podporovaného zamestnávania na Heydukovej ulici v Bratislave, Agentúre špecializovaných služieb pre autistov a iné zdravotné postihnutia na Kostlivého ulici v Bratislave, Tanečnému klubu Danube, Rade pre poradenstvo v sociálnej práci, Asociácii supervízorov a sociálnych pracovníkov, Spoločnosti Downovho syndrómu, Rade vlády pre problematiku občanov so zdravotným postihnutím, Sekretariátu Rady vlády pre seniorov a Rady vlády pre osoby so zdravotným postihnutím, poslancom NR SR, domovom sociálnych služieb, špeciálnym základným školám, neziskovej organizácii Prima.

Na záver dovoľte jedno veľké, srdečné ĎAKUJEME! pre vás všetkých...

5-6
2009

informácie ZPMP v SR

Cena: 1,16 € (35 Sk)

NA VIANOČNÚ NÔTU
ĽUDSKÉ PRÁVA
VZDELÁVANIE
NAŠE AKTIVITY

Združenie na pomoc ľuďom s mentálnym postihnutím v Slovenskej republike

Vianočný pozdrav z Bratislavy

Veselé Vianoce a šťastný nový rok!

Foto: Silvia Fedorová, Martina Jarolínová, Adriena Pekárová